

Pismo Małopolskiej Okręgowej Izby
Pielęgniarek i Położnych
w Krakowie

ISSN 2300-2093

Kraków, nr 65, lipiec–sierpień–wrzesień 2026

MAŁOPOLSKIE

Szanowne Koleżanki, Szanowni Koledzy,

Przekazujemy Państwu kolejny numer naszego pisma, w którym dzielimy się najważniejszymi informacjami, wydarzeniami i tematami, które w ostatnim czasie były ważne dla naszego środowiska.

4 lipca 2026 roku w Auditorium Maximum Uniwersytetu Jagiellońskiego przy ul. Krupniczej 33 w Krakowie odbyła się uroczystość czepkowania absolwentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo, prowadzonych w Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum.

16 lipca 2026 roku uroczystość czepkowania odbyła się również na Uniwersytecie Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, gdzie swoje pierwsze zawodowe symbole otrzymali absolwenci studiów pierwszego stopnia na kierunku pielęgniarstwo. To wydarzenie, które na stałe wpisało się w kalendarz akademicki Uczelni, jest symbolicznym zwieńczeniem trzyletniego okresu kształcenia i ważnym momentem przejścia z roli studenta do roli pielęgniarki, położnej i pielęgniarza.

Czepkowanie nawiązuje do wieloletniej tradycji polskiego pielęgniarstwa. Czepek pielęgniarski to nie tylko element historycznego stroju zawodowego, ale przede wszystkim symbol przynależności do naszej profesji, odpowiedzialności za drugiego człowieka oraz wartości, które od lat stanowią fundament pielęgniarstwa. Takie uroczystości są również okazją do przypomnienia, że kolejne pokolenia pielęgniarek i pielęgniarzy tworzą jedną wspólnotę zawodową, opartą na wiedzy, doświadczeniu, odpowiedzialności i szacunku dla drugiego człowieka.

W dniach 3–5 września 2026 roku już po raz siedemnasty odbyły się Krakowskie Dni Dializoterapii im. Profesora Olgierda Smoleńskiego. Od lat jest to ważne miejsce spotkania środowiska nefrologicznego, pielęgniarstwa oraz wszystkich osób zaangażowanych w opiekę nad pacjentami z chorobami nerek. W programie konferencji nie zabrakło tematów związanych z codzienną pracą pielęgniarek. W wielu sesjach pielęgniarki dzieliły się swoją wiedzą i doświadczeniem dotyczącym organizacji opieki nad pacjentem dializowanym, bezpieczeństwa terapii, edukacji pacjentów oraz rozwiązań stosowanych w codziennej praktyce. Była to również dobra okazja do pokazania, jak ważną rolę w opiece nad pacjentem nefrologicznym odgrywa pielęgniarka.

Z kolei w dniach 10–11 września 2026 roku w Bachleda Hotel Kasprowy w Zakopanem odbyła się XXX Konferencja Naukowa „Postępy w Ginekologii Onkologicznej”. Jubileuszowa, trzydziesta edycja konferencji była okazją nie tylko do podsumowania wieloletniej historii tego wydarzenia i zmian, jakie zaszły w medycynie, ale również do spojrzenia na współczesną ginekologię onkologiczną jako dziedzinę, w której szczególne znaczenie ma współpraca całego zespołu medycznego.

Zachęcam również do lektury naszych artykułów.

W artykule „ECMO w praktyce, nie tylko w teorii” autor przybliżył temat jednej z najbardziej zaawansowanych metod terapii stosowanych u pacjentów w stanie ciężkim. Współczesna intensywna terapia wymaga od pielęgniarek nie tylko szerokiej i stale aktualizowanej wiedzy dotyczącej opieki nad pacjentem krytycznie chorym, ale także przygotowania do pracy przy wysokospecjalistycznych metodach podtrzymywania funkcji życiowych. Jedną z nich jest ECMO

– pozaustrojowe utlenowanie krwi, stosowane u pacjentów z ciężką, potencjalnie odwracalną niewydolnością oddechową i/lub krążeniową, gdy standardowe metody leczenia okazują się niewystarczające.

Polecam także artykuł „Joga jako narzędzie promocji zdrowia psychicznego”, poświęcony znaczeniu aktywności i działań wspierających zdrowie psychiczne.

Warto również sięgnąć do artykułu przygotowanego przez radcę prawnego, dotyczącego nowych regulacji w prawie pracy. W ostatnim czasie wprowadzono zmiany, które mogą mieć bezpośrednie znaczenie dla codziennego funkcjonowania personelu medycznego.

Dotyczą one między innymi wliczania wcześniejszych umów cywilnoprawnych i kontraktów do stażu pracy, zmian w przepisach dotyczących mobbingu oraz zasad korzystania ze zwolnień lekarskich. Od 1 stycznia 2027 roku mają wejść w życie przepisy dla osób posiadających kilka tytułów do ubezpieczenia (np. praca w kilku placówkach medycznych, dwa etaty czy połączenie etatu i zlecenia) w zakresie wystawiania L4. Do tej pory wystawione L4 automatycznie blokowało możliwość pracy u wszystkich pracodawców. Od stycznia 2027 roku możliwe będzie chorowanie w jednej pracy i jednocześnie legalnym wykonywaniu obowiązków w drugiej. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują Państwo w artykule.

Polecam także artykuł Krystyny Pęchalskiej, poświęcony życiu i działalności pielęgniarki Pani Heleny Matogi. To interesująca historia osoby, która swoją aktywność zawodową łączyła z działalnością społeczną, pracą w Katolickim Stowarzyszeniu Pielęgniarek i Położnych Polskich oraz działalnością publicystyczną. Takie postaci są one częścią historii naszego środowiska i naszego zawodu.

Szanowne Koleżanki i Koledzy, dobiega końca VIII kadencja samorządu pielęgniarek i położnych. W związku z tym chciałbym szczególnie zachęcić Państwa do udziału w wyborach delegatów na Zjazd.

Udział w wyborach jest jednym ze sposobów, w jaki możemy mieć wpływ na sprawy naszego środowiska zawodowego. To właśnie poprzez wybory decydujemy, kto będzie nas reprezentował na Okręgowych Zjazdach Pielęgniarek i Położnych, a następnie na szczeblu krajowym.

Warto więc wziąć udział w wyborach i wybrać osoby, które będą reprezentowały nasze środowisko, jego potrzeby i oczekiwania. Im większe będzie zaangażowanie pielęgniarek i położnych, tym pełniejszy będzie obraz naszego środowiska i jego głos w pracach samorządu.

Zgodnie z uchwałą nr 160/VIII/2025 Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych z dnia 17 września 2025 roku w sprawie określenia kalendarza wyborczego, Małopolska Okręgowa Rada Pielęgniarek i Położnych w Krakowie w dniu 15 września 2026 roku przyjęła uchwałę nr 3725/VIII/2026 w sprawie zarządzenia wyborów na Okręgowy Zjazd Delegatów MOIPiP, ustalenia rejonów wyborczych oraz określenia liczby delegatów w poszczególnych rejonach wyborczych.

Szczegółowe informacje i wytyczne dotyczące wyborów znajdują Państwo w niniejszym numerze naszego pisma.

Życzę Państwu przyjemnej lektury i zachęcam do zapoznania się ze wszystkimi materiałami zamieszczonymi w tym numerze.

Tadeusz Wadas
Przewodniczący MORPiP

Pismo Małopolskiej Okręgowej Izby
Pielęgniarek i Położnych w Krakowie

MAŁOPOLSKIE PIELĘGNIARKI I POŁOŻNE

Wydaje:

Małopolska Izba Pielęgniarek i Położnych

Redaguje zespół w składzie:

Joanna Kin-Dąbrowska – przewodnicząca
Członkowie: Gądek Małgorzata, Kucharski Bartosz,
Luberda Józef, Łukasik Stanisław, Malinowska-Lipień
Iwona, Słupska Barbara, Wadas Tadeusz,
Zahradniczek Kazimiera.

Skład i łamanie: Anna Pirożek

Druk: Printgraph Brzesko

Adres redakcji:

Biuro Małopolskiej Okręgowej Izby Pielęgniarek
i Położnych
31-153 Kraków, ul. Szlak 61
tel./fax 12 422-88-54
e-mail: zespol-redakcyjny@moipip.org.pl

Biuro MOIPiP czynne w godzinach:

pon.: 9.00–17.00
wt.-pt.: 7.00–15.00

Prawo Wykonywania Zawodu czynne:

pon.: 9.00–17.00
wt.-pt.: 7.00–15.00

Czwartek – nieczynne, dzień wewnętrzny.

Porady prawne dla członków samorządu z zakresu:

- prawa pracy
- prawa medycznego

udziela:

1. Radca prawny mgr **Zbigniew Cybulski**
we **wtorki** w godz. **10:00–14:00**.

2. Radca prawny mgr **Beata Nowak**
w **środy, czwartki** w godz. **9.00–13.00**
Telefon: (012) 422-88-54.

■ AKTUALNOŚCI

Uroczystość czepkowania absolwentów kierunków pielęgniarstwo i położnictwo w Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Nauk o Zdrowiu UJCM w Krakowie	2
Czepek – symbol tradycji, odpowiedzialności i zawodowej tożsamości. Uroczystość czepkowania absolwentów pielęgniarstwa Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie.....	7
XVII Krakowskie Dni Dializoterapii im. Profesora Olgierda Smoleńskiego 3–5 września 2026.....	12
Sesja Naukowo-Szkoleniowa podczas XXX Konferencji „Postępy w Ginekologii Onkologicznej”	16

■ TEORIA I PRAKTYKA PIELĘGNIARKI I POŁOŻNEJ

Z Aten do Krakowa – doświadczenia zawodowe studentek z Grecji w Polsce.....	20
ECMO w praktyce, nie tylko w teorii	23

■ INFORMACJA WYBORCZA

Wybory Na IX Kadencję Samorządu Pielęgniarek i Położnych	25
--	----

■ PRAWO I HISTORIA

Nowe regulacje w przepisach prawa pracy	27
---	----

■ OSOBOWOŚCI

Helena Matoga	29
---------------------	----

■ PASJE

Joga jako narzędzie promocji zdrowia psychicznego	37
---	----

■ DOSKONALENIE ZAWODOWE

Informacje Komisji Kształcenia	41
--------------------------------------	----

■ OGŁOSZENIA

- Zdjęcie na okładce: <https://www.magnific.com/pl>, widok na Wieżę Zegarową na Wawelu z ul. Powiśle w Krakowie
- Wszystkie wpłaty składek prosimy kierować na nr rachunku:
20 85910007 0020 0054 9815 0009 w Krakowskim Banku Spółdzielczym,
I Oddział w Krakowie.
Anna Polonek
Skarbnik Małopolskiej Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych.
- Posiedzenia Komisji Socjalnej odbywają się w pierwszą środę miesiąca.

UROCZYSTOŚĆ CZEPKOWANIA ABSOLWENTÓW KIERUNKÓW PIELĘGNIARSTWO I POŁOŻNICTWO W INSTYTUCIE PIELĘGNIARSTWA I POŁOŻNICTWA WYDZIAŁU NAUK O ZDROWIU UJCM W KRAKOWIE

- Patrycja Ostrogórska-Gonszewska, Anita Orzeł-Nowak, Lucyna Płaszewska-Żywko,
Iwona Malinowska-Lipień, Agnieszka Gniadek

Dn. 4 lipca 2026 r. w Auditorium Maximum Uniwersytetu Jagiellońskiego przy ul. Krupniczej 33 w Krakowie odbyła się uroczystość czepkowania absolwentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo prowadzonych w Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie.

Tegoroczną uroczystość czepkowania absolwentów prowadzili Pan Jakub Kwiatkowski z kierunku pielęgniarstwo i Pani Gabriela Andrews z kierunku położnictwo. Oficjalnie uroczystość rozpoczął prof. dr hab. Rafał Olszanecki, pełnomocnik prorektora Collegium Medicum ds. nauki i infrastruktury. Następnie swoje słowa do absolwentów skierował dr hab. Piotr Pierchalski, prof. UJ, dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu UJCM, oraz dr hab. Iwona Malinowska-Lipień, prof. UJ, dyrektor Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM. Absolwentów i zgromadzonych gości swoją obecnością na uroczystości czepkowania zaszczylicili także: prof. dr hab. Jolanta Pytko-Polończyk, pełnomocnik prorektora Collegium Medicum ds. klinicznych, prof. dr hab. Agnieszka Gniadek, prodziekan ds. dydaktycznych Wydziału Nauk o Zdrowiu UJCM, dr hab. Marcin Waligóra, prof. UJ, prodziekan ds. rozwoju naukowego Wydziału Nauk o Zdrowiu UJCM, dr Tadeusz Wadas, przewodniczący Małopolskiej Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych w Krakowie, mgr Małgorzata Gądek i mgr Barbara Słupska, wiceprzewodniczące Małopolskiej Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych w Krakowie, dyrektorzy i na-

czelne pielęgniarki szpitali. Wśród zgromadzonych gości zasiadli również nauczyciele akademicki, a także rodziny i bliscy absolwentów.

Kulminacyjnym momentem uroczystości czepkowania było nałożenie czepków na głowy absolwentkom pielęgniarstwa i położnictwa. Akt ten symbolizuje ukończenie studiów pierwszego stopnia oraz gotowość do podjęcia odpowiedzialności zawodowej zgodnie z etosem pielęgniarki i położnej. Tradycyjnie czepek pełnił funkcję nakrycia głowy, będąc jednocześnie symbolem odpowiedzialności, pokory i profesjonalizmu oraz gotowości do niesienia pomocy drugiemu człowiekowi. W Polsce od 1991 r. czepki nie stanowią elementu codziennego stroju zawodowego i są wykorzystywane wyłącznie podczas uroczystości o charakterze ceremonialnym. Absolwenci kierunków pielęgniarstwo i położnictwo otrzymują przypinki w kształcie czepka, które stanowią odpowiednik tradycyjnego symbolu przekazywanego kobietom. Współcześnie czepek pozostaje jednym z najbardziej rozpoznawalnych symboli zawodów pielęgniarki i położnej. Jego wizerunek jest wykorzystywany m.in. na okładkach podręczników i czasopism naukowych oraz w logotypach organizacji zawodowych. Stanowi również ważny element identyfikacji wizualnej podczas konkursów, olimpiad, uroczystości akademickich i świąt zawodowych. Ceremonia czepkowania ma zatem wymiar nie tylko historyczny i tradycyjny, ale także symboliczny, ponieważ oznacza formalne włączenie absolwentów do społeczności zawodowej pielęgniarek i położnych oraz podkreśla ciągłość wartości i tradycji tych profesji. Na kierunku pielęgniarstwo czepki na głowy absolwentek nakładały prof. dr hab. Agnieszka

Gniadek, dr hab. Iwona Malinowska-Lipień, prof. UJ, dr hab. Anna Majda, prof. UJ, dr Anita Orzeł-Nowak, mgr Karolina Walas i mgr Agnieszka Wołek. Na kierunku położnictwo czepki nakładały dr Dorota Matużyk, prof. UJ, dr Justyna Kot, dr Anna Mierzwa, dr Patrycja Ostrogórska-Gonszewska, mgr Anna Kosowska i mgr Wioletta Wolska.

Po zakończeniu ceremonii czepkowania absolwenci złożyli uroczyste przyrzeczenie zawodowe, stanowiące symboliczne zobowiązanie do wykonywania zawodu zgodnie z zasadami etyki i najwyższymi standardami profesjonalnej praktyki zawodowej. Treść przyrzeczenia odwołuje się do wartości zawartych w Kodeksie Etyki Zawodowej Pielęgniarki i Położnej, podkreślając odpowiedzialność za zdrowie i życie pacjenta oraz obowiązek ustawicznego doskonalenia zawodowego. Pomimo że tekst ślubowania na przestrzeni lat podlegał zmianom, to jego fundamentalne przesłanie pozostało niezmiennie – wykonywanie zawodu zgodnie z zasadami etyki i humanizmu oraz odpowiedzialności za drugiego człowieka.

Następnie absolwentom wręczono lampy oliwne – symbol pielęgniarstwa nawiązujący do postaci Florence Nightingale, uznawanej za prekursorkę nowoczesnego pielęgniarstwa. Podczas wojny krymskiej opiekowała się chorymi i rannymi żołnierzami, odbywając nocne obchody z lampą w dłoni, co przyniosło jej przydomek „Dama z lampą”. Współcześnie lampa oliwna symbolizuje światło wiedzy i wartości stanowiące fundament zawodów pielęgniarki i położnej, takie jak empatia, odpowiedzialność, życzliwość, gotowość do niesienia pomocy i troska o drugiego człowieka.

Absolwentom pielęgniarstwa lampę oliwną przekazała mgr Anna Kaczmarczyk, krakowska pielęgniarka i major Wojska Polskiego uhonorowana w 2017 r. Medalem im. Florence Nightingale najwyższym na świecie odznaczeniem przyznawanym pielęgniarkom przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża. W swoim wystąpieniu skierowanym do absolwentów przedstawiła przebieg swojej kariery zawodowej, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń zdobytych podczas pełnienia służby wojskowej w różnych krajach świata.

Absolwentkom położnictwa lampę oliwną przekazała mgr Joanna Matysiak, położna pracująca w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Kraków-Południe Sp. z o.o. W 2025 r. mgr Joanna Matysiak została laureatką XII edycji Ogólnopolskiego Konkursu „Położna na Medal” w województwie małopolskim. Przed wręczeniem symbolicznej lampy oliwnej pod-

kreśliła, że nie zamieniłaby zawodu położnej na żaden inny, a praca jako położna rodzinna daje jej ogromną satysfakcję i poczucie spełnienia.

W dalszej części uroczystości mgr Andrzej Morajda, pielęgniarz i ratownik medyczny Zakładu Ratownictwa Medycznego WNZ UJCM w Krakowie, wygłosił dla absolwentów i zaproszonych gości wykład pt. „Aminy presyjne w praktyce klinicznej”. Autor wykorzystał metaforę amin presyjnych, aby zilustrować kluczowe cechy zawodów pielęgniarki i położnej – znaczenie wczesnej reakcji i indywidualnego podejścia do pacjenta oraz pracy zespołowej. Osobne miejsce poświęcono dojrzałości zawodowej, granicom obciążenia i profilaktyce wypalenia zawodowego, a także wartości pokory wyrażonej gotowością do przyznania się do niewiedzy. Wykład miał wymiar motywacyjny oraz podkreślał rolę pielęgniarek i położnych jako fundamentu bezpieczeństwa pacjentów.

Po wykładzie prof. dr hab. Agnieszka Gniadek, prodyktan ds. dydaktycznych Wydziału Nauk o Zdrowiu UJCM, dr hab. Iwona Malinowska-Lipień, prof. UJ, dyrektor Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM, i dr Lucyna Płaszewska-Żywko, prof. UJ, zastępca dyrektora Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM, wręczyły absolwentom nagrody za aktywność w studenckich kołach naukowych i działalność organizacyjną na rzecz uczelni.

Część oficjalną uroczystości czepkowania zakończyło wspólne odśpiewanie hymnu pielęgniarzkiego, którego historia sięga 1935 r. Pierwszy hymn został skomponowany przez Jana Kielarskiego na zamówienie Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża. Hymn pielęgniarzki stanowi uroczystą pieśń wykonywaną podczas najważniejszych uroczystości środowiska zawodowego pielęgniarek i położnych, podkreślając ich tożsamość zawodową i przywiązanie do tradycji. Chociaż jego tekst na przestrzeni lat był kilkakrotnie modyfikowany, niezmiennie wyraża wartości stanowiące fundament zawodów pielęgniarki i położnej, takie jak humanizm i profesjonalizm.

Uroczystość czepkowania to nie tylko piękna uroczystość i symboliczne rozpoczęcie drogi zawodowej. To przede wszystkim moment, w którym adeptki i adepci pielęgniarstwa i położnictwa przyjmują na siebie odpowiedzialność za drugiego człowieka, jego zdrowie, bezpieczeństwo i godność. Choć współczesne pielęgniarstwo i położnictwo nieustannie się zmieniają, wartości stojące za tymi zawodami pozostają niezmiennie – empatia, szacunek, profesjonalizm, wiedza i gotowość do niesienia pomocy. Czepkowanie przy-

pomina, że za każdym strojem, symbolem i tytułem zawodowym stoi człowiek, który każdego dnia będzie towarzyszył pacjentom w chwilach zarówno trudnych, jak i wyjątkowych. Niech ten wyjątkowy dzień na długo pozostanie w pamięci, jako symbol początku nowego etapu, wielu ważnych doświadczeń i spotkań z drugim człowiekiem. Niech towarzyszące mu emocje, duma i radość będą pięknym wspomnieniem, do którego będzie można wracać przez całą zawodową drogę.

Literatura:

1. Strona internetowa Wirtualnego Muzeum Pielęgniarstwa Polskiego [online] <http://www.wmpp.org.pl/pl/> (dostęp: 24.07.2026).
2. Zarzycka D., Dobrowolska B., Ślusarska B.: *Symbols and professional ceremonies of nursing – relict of the past or the professional value?* Nursing Problems / Problemy Pielęgniarstwa. 2009; 17 (1): 54-62.
3. Gibas B., Dębska G.: *Zasadność tradycji i symboliki we współczesnym pielęgniarstwie*. W: Dobrowolska B., Foryś Z., Jaśkiewicz J. [red.]: *Pielęgniarstwo na rzecz milenijnych celów rozwoju*. Wydział Zdrowia i Nauk Medycznych, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, Kraków 2014, s. 47-57.

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów. **Na zdjęciu:** prof. dr hab. Rafał Olszanecki, pełnomocnik prorektora Collegium Medicum ds. nauki i infrastruktury

Patrycja Ostrogórska-Gonszewska – dr, mgr położnictwa, opiekun III roku studiów stacjonarnych pierwszego stopnia na kierunku położnictwo, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM w Krakowie.

Anita Orzeł-Nowak – dr, mgr pielęgniarstwa, opiekun III roku studiów stacjonarnych pierwszego stopnia na kierunku pielęgniarstwo, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM w Krakowie.

Lucyna Płaszewska-Żywko – dr, prof. UJ, mgr pielęgniarstwa, zastępca dyrektora Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM w Krakowie.

Iwona Malinowska-Lipień – dr hab., prof. UJ, mgr pielęgniarstwa, dyrektor Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM w Krakowie, wiceprzewodnicząca Małopolskiej Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych w Krakowie.

Agnieszka Gniadek – prof. dr hab., mgr pielęgniarstwa, prodziekan ds. dydaktycznych Wydziału Nauk o zdrowiu UJCM w Krakowie.

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów. **Na zdjęciu:** dr hab. Iwona Malinowska-Lipień, prof. UJ, dyrektor Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM z jedną z wyróżnionych absolventek pielęgniarstwa

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów. **Na zdjęciu:** dr hab. Piotr Pierzchalski, prof. UJ, dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu UJCM

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów. **Na zdjęciu:** mgr Andrzej Morajda z Zakładu Ratownictwa Medycznego WNZ UJCM w Krakowie

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów. **Na zdjęciu:** od lewej: prof. dr hab. Agnieszka Gniadek, dr hab. Iwona Malinowska-Lipień, prof. UJ, dr hab. Anna Majda, prof. UJ, mgr Karolina Walas, mgr Agnieszka Wołek i dr Anita Orzeł-Nowak nakładające czepki absolwentkom kierunku pielęgniarstwo

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów. **Na zdjęciu:** od lewej: dr Patrycja Ostrogórska-Gonczewska, mgr Wioletta Wolska, mgr Anna Kosowska, dr Anna Mierzwa, dr Justyna Kot i dr Dorota Matuszyk, prof. UJ, nakładające czepki absolwentkom kierunku położnictwo

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów. **Na zdjęciu:** mgr Anna Kaczmarczyk przekazująca lampę oliwną absolwentkom kierunku pielęgniarstwo

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów. **Na zdjęciu:** mgr Joanna Matysiak przekazująca lampę oliwną absolwentkom kierunku położnictwo

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów.
Na zdjęciu: absolwentki i absolwenci kierunku pielęgniarstwo z gośćmi

Fot: Centrum Prasowe UJ, Biuro Komunikacji i Promocji UJCM, fotografowie zaproszeni przez absolwentki i absolwentów.
Na zdjęciu: absolwentki kierunku położnictwo z gośćmi

CZEPEK – SYMBOL TRADYCJI, ODPOWIEDZIALNOŚCI I ZAWODOWEJ TOŻSAMOŚCI

UROCZYSTOŚĆ CZEPKOWANIA ABSOLWENTÓW PIELĘGNIARSTWA UNIWERSYTETU ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO W KRAKOWIE

▸ Irena Milaniak

16 lipca 2026 roku na Uniwersytecie Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie odbyła się uroczystość czepkowania absolwentów studiów pierwszego stopnia na kierunku pielęgniarstwo. Wydarzenie, które na stałe wpisało się w kalendarz akademicki Uczelni, stanowi symboliczne zwieńczenie trzyletniego okresu kształcenia oraz ważny moment przejścia z roli studenta do roli pielęgniarki i pielęgniarza.

Czepkowanie nawiązuje do wieloletniej tradycji polskiego pielęgniarstwa. Czepek pielęgniarski jest nie tylko historycznym elementem stroju zawodowego, lecz przede wszystkim symbolem przynależności do profesji, odpowiedzialności za drugiego człowieka oraz wartości etycznych stanowiących fundament pielęgnowania. Symbole i ceremonie zawodowe odgrywają istotną rolę w kształtowaniu tożsamości zawodowej, łącząc kolejne pokolenia pielęgniarek i pielęgniarzy oraz przypominając o humanistycznym i społecznym wymiarze zawodu.

W uroczystości uczestniczyli absolwenci wraz z rodzinami i bliskimi, władze Uniwersytetu i Wydziału Nauk o Zdrowiu, nauczyciele akademicki oraz zaproszeni goście reprezentujący samorząd zawodowy pielęgniarek i położnych, a także podmioty lecznicze współpracujące z Uczelnią.

Uroczystość poprowadziła Dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu dr Grażyna Dębska. Swoją obecnością wydarzenie uświetnili przedstawiciele władz Uniwersytetu: Jego Magnificencja Rektor dr hab. Radosław Wiśniewski, prof. Uczelni; Prorektor ds. Rozwoju prof. dr hab. Filip Gołkowski; Prorektor ds. Kształcenia prof.

dr hab. Barbara Stoczewska oraz Prorektor ds. Nauki dr hab. inż. Przemysław Kowalczewski, prof. Uczelni. Wśród zaproszonych gości znaleźli się również dr Tadeusz Wadas, Przewodniczący Małopolskiej Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych, a także przedstawiciele krakowskich szpitali i innych jednostek współpracujących z Uniwersytetem – dyrektorzy szpitali, dyrektorzy ds. pielęgniarstwa, naczelnice pielęgniarki, pielęgniarki oddziałowe oraz nauczyciele kształcenia praktycznego.

Okolicznościowe przemówienia, nawiązujące do historii pielęgniarstwa, jego współczesnych wyzwań oraz humanistycznego wymiaru profesji, wygłosili Jego Magnificencja Rektor dr hab. Radosław Wiśniewski, prof. Uczelni, Prorektor ds. Rozwoju prof. dr hab. Filip Gołkowski oraz dr Tadeusz Wadas, Przewodniczący Małopolskiej Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych.

Centralnym punktem wydarzenia była ceremonia czepkowania. Czepki absolwentkom zakładały dr Renata Bakalarz, dr Joanna Kin-Dąbrowska oraz dr Małgorzata Kamińska. Absolwentki przyjęły tradycyjne czepki pielęgniarskie, natomiast absolwenci – symbole odpowiadające im zawodowi. Ten szczególny moment podkreślił przynależność młodych adeptów pielęgniarstwa do wspólnoty zawodowej, a zarazem zobowiązanie do przestrzegania zasad etycznych, poszanowania godności człowieka oraz odpowiedzialnego sprawowania opieki nad pacjentem.

Następnie z rąk Jego Magnificencji Rektora dr hab. Radosława Wiśniewskiego, prof. Uczelni, absolwenci odebrali dyplomy ukończenia studiów, natomiast Prorektor ds. Rozwoju prof. dr hab. Filip Gołkowski wręczył Karty Przyrzeczenia. Wyróżnienia dla absolwen-

tów wręczył dr Tadeusz Wadas, Przewodniczący Małopolskiej Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych.

Integralną częścią ceremonii było uroczyste przyrzeczenie pielęgniarckie. Jego słowa: „*Z szacunkiem i dumą przyjmuję nadany mi tytuł zawodowy pielęgniarki, pielęgniarza...*” przypominają, że ukończenie studiów oznacza nie tylko zdobycie kwalifikacji zawodowych, lecz także przyjęcie odpowiedzialności za zdrowie i życie osób powierzonych opiece. Przyrzeczenie stanowi wyraz zobowiązania do przestrzegania wartości i zasad etycznych właściwych dla profesji pielęgniarckiej.

Uroczystość uświetniło również wystąpienie prof. dr hab. Doroty Kozieł z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Zastępcy Dyrektora ds. Pielęgniarstwa i Innych Zawodów Medycznych w Centrum Kształcenia Podyplomowego oraz Kierownika Zakładu Pielęgniarstwa i Innych Zawodów Medycznych. Prelekcja poświęcona była nowym kompetencjom pielęgniarek oraz kierunkom rozwoju współczesnego pielęgniarstwa.

Głos zabrali również przedstawiciele społeczności studenckiej. W imieniu absolwentów wystąpiła Zuzanna Turchan, staroscina III roku pielęgniarstwa, która podsumowała okres studiów oraz podziękowała nauczycielom akademickim i osobom zaangażowanym w kształcenie przyszłych pielęgniarek i pielęgniarzy. Staroscina drugiego roku Maja Madej przekazała podziękowania absolwentom oraz życzenia spełniania się na drodze zawodowej. Uroczystość była okazją do podsumowania trzech lat studiów – czasu zdobywania wiedzy, rozwijania umiejętności klinicznych i kompetencji społecznych, a także kształtowania postaw stanowiących fundament współczesnego pielęgniarstwa. W dynamicznie zmieniającym się systemie ochrony zdrowia szczególnego znaczenia nabierają samodzielność i odpowiedzialność zawodowa, umiejętność współpracy w zespole interdyscyplinarnym, komunikacja z pacjentem i jego rodziną oraz gotowość do ustawicznego rozwoju zawodowego.

Czepkowanie ma również szczególny wymiar międzypokoleniowy. Symbolicznie łączy osoby rozpoczynające swoją drogę zawodową z pokoleniami pielęgniarek i pielęgniarzy, którzy przez lata budowali pozycję i społeczne zaufanie do tego zawodu. Pielęgnowanie symboli i ceremonii zawodowych wzmacnia identyfikację z profesją, przypomina o jej historii i wartościach oraz tworzy wspólną przestrzeń dla kolejnych pokoleń przedstawicieli zawodu.

Uroczystość zakończyły gratulacje dla absolwentów oraz podziękowania skierowane do nauczycieli akademickich, osób zaangażowanych w kształcenie praktyczne, przedstawicieli podmiotów leczniczych, a także rodzin i bliskich, którzy wspierali studentów podczas trzyletniej drogi do uzyskania tytułu zawodowego licencjata pielęgniarstwa.

Czepkowanie jest czymś więcej niż tylko akademicką tradycją. To moment, w którym historia pielęgniarstwa spotyka się z jego przyszłością – reprezentowaną przez kolejne pokolenie pielęgniarek i pielęgniarzy opuszczających mury Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie.

Literatura:

1. Zarzycka D., Dobrowolska B., Ślusarska B.: *Symbols and professional ceremonies of nursing – relict of the past or the professional value?* Nursing Problems / Problemy Pielęgniarstwa. 2009; 17 (1): 54-62.
2. *Kodeks etyki zawodowej pielęgniarki i położnej Rzeczypospolitej Polskiej.* <https://nipip.pl/prawo/samorządowe/krajowy-zjazd-pielęgniarek-i-polożnych/kodeks-etyki-zawodowej-pielęgniarki-i-polożnej-rzeczypospolitej-polskiej/>

Irena Milaniak – dr hab. n. med. n. o zdr., prof. UAFM, Prodziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu i Kierownik Katedry Pielęgniarstwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie.

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** czepek – symbol pielęgniarstwa

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** Rektor UAFM, prof. dr hab. Radosław Wiśniewski

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** przemówienie wygłoszone do absolwentów kierunku pielęgniarstwo przez dr. Tadeusza Wadasa, Przewodniczącego MORPiP

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** wykład, wystąpienie prof. dr hab. Doroty Kozieł z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** od lewej Julia Balcarczyk, Klaudia Kieca trzymające symbole pielęgniarstwa

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** Julia Majewska odbierająca dyplom

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** od lewej: dr n. med. Joanna Kin-Dąbrowska, dr n. med. Małgorzata Kamińska, dr n. med i n. o zdr. Renata Bakalarz nakładające czepki absolwentkom kierunku pielęgniarstwo

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** Anna Tworek odbierająca dyplom

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** absolwenci kierunku pielęgniarstwo składający przyrzeczenie pielęgniarские

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** podziękowania dla wykładowców uczelni

Fot: DMiP UAFM. **Na zdjęciu:** absolwentki i absolwenci kierunku pielęgniarstwo z władzami uczelni

Wydawnictwo Małopolskiej Okręgowej Izby
Pielęgniarek i Położnych im. Hanny Chrzanowskiej
zaprasza do zamieszczania reklam
Zainteresowanych prosimy o kontakt tel: 12 422-88-54
lub adres e-mail: biuro@moipip.org.pl

MAŁOPOLSKIE PIELĘGNIARKI I POŁOŻNE

Koszt reklamy:

- strona A4 (210x297mm + spad 5mm) – 1000 zł + vat
- 1/2 strony A4 (210x145mm + spad 5mm) – 500 zł + vat
- 1/4 strony (95x140mm + spad 5mm) – 250 zł + vat

XVII KRAKOWSKIE DNI DIALIZOTERAPII IM. PROFESORA OLGIERDA SMOLEŃSKIEGO 3–5 WRZEŚNIA 2026

- Małgorzata Liber

W dniach 3–5 września 2026 roku po raz siedemnasty odbyły się Krakowskie Dni Dializoterapii im. Profesora Olgierda Smoleńskiego – wydarzenie, które od lat jest ważnym miejscem spotkania środowiska nefrologicznego, pielęgniarskiego i wszystkich osób zaangażowanych w opiekę nad pacjentami z chorobami nerek.

Konferencja odbyła się pod Patronatem Naukowym Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Obradom przewodniczył prof. dr hab. n. med. Bolesław Rutkowski.

XVII Krakowskie Dni Dializoterapii odbyły się również pod Honorowym Patronatem Prezydenta Miasta Krakowa. Zaproszenie do Komitetu Honorowego przyjęli: J.M. Prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr hab. n. med. Maciej Małecki, Prezes Naczelnej Izby Lekarskiej dr n. med. Łukasz Jankowski, Przewodnicząca Małopolskiej Okręgowej Izby Lekarskiej lek. Marzena Ksel-Teleśnicka, Prezes Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych mgr Mariola Łodzińska oraz **Przewodniczący Małopolskiej Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych dr Tadeusz Wadas.**

Patronat medialny nad wydarzeniem objęły: „Medycyna Praktyczna”, „Galicyjska Gazeta Lekarska” MedExpress oraz **„Magazyn Pielęgniarki i Położnej”.**

Krakowskie Dni Dializoterapii były okazją nie tylko do wymiany wiedzy i doświadczeń, ale również do spotkania przedstawicieli różnych zawodów medycznych, których wspólnym celem jest zapewnienie pacjentom z chorobami nerek bezpiecznej i profesjonalnej opieki.

Gala otwarcia

Gala otwarcia XVII Krakowskich Dni Dializoterapii odbyła się w wyjątkowej scenerii Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie. Uroczystość rozpoczął, zgodnie z krakowską tradycją, hejnał z wieży mariackiej, który powitał zgromadzonych gości.

Jednym z najważniejszych momentów wieczoru było wręczenie Medalu „Amicus Renis” prof. dr hab.

n. med. Monice Lichodziejewskiej-Niemierko z Gdańska. Wyróżnienie przyznano w uznaniu Jej wybitnych zasług dla rozwoju nefrologii.

Podczas gali wręczono również nagrodę „Pro Augmenis Nephrologiae”, przyznawaną młodym nefrologom. Fundatorem nagrody jest Fundacja Amicus Renis. Tegoroczną laureatką została dr n. med. Katarzyna Kakareko z II Kliniki Nefrologii, Hipertensjologii i Chorób Wewnętrznych z Ośrodkiem Dializ USK w Białymstoku.

Szczególnym wydarzeniem była promocja nowego, trzeciego wydania podręcznika „Wielka Interna – Nefrologia”, pod redakcją prof. dr hab. n. med. Beaty Namnik.

Ważnym elementem spotkania była również prezentacja publikacji poświęconych żywieniu pacjentów z chorobami nerek. Prof. dr hab. n. med. Alicja Dębska-Ślizień oraz dr n. med. Piotr Jagodziński przedstawili pięć praktycznych poradników dotyczących żywienia w chorobach nerek. Ich tematyka obejmuje m.in. żywienie pacjentów z cukrzycą i przewlekłą chorobą nerek, leczenie i profilaktykę kamicy szczawianowej oraz zasady stosowania diety niskofosforanowej, niskopotasowej i niskopurynowej.

Oficjalną część gali zwieńczył wykład inauguracyjny Katarzyny Nowak, dyrektor Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha.

Uroczysty wieczór zakończył koncert Jacka Wójcickiego i Kamili Klimczak „To śpiewa Kraków”, który wprowadził uczestników w niepowtarzalny klimat Krakowa i stał się pięknym muzycznym zwieńczeniem inauguracji XVII Krakowskich Dni Dializoterapii.

Część naukowa – wiedza, doświadczenie i interdyscyplinarna współpraca

Część naukowa XVII Krakowskich Dni Dializoterapii odbywała się w salach konferencyjnych hotelu SWING przy ul. Dobrego Pasterza w Krakowie. W konferencji uczestniczyło 520 osób. Program obejmował 16 sesji, podczas których swoje wystąpienia zaprezentowało 66 wykładowców. Zgodnie z charakterem Krakow-

Fot: M. Liber. Na zdjęciu: dr hab. Iwona Malinowska-Lipień, prof. UJ

skich Dni Dializoterapii wiele zagadnień przedstawiano w formule interdyscyplinarnej, pozwalającej spojrzeć na problemy opieki nad pacjentem zarówno z perspektywy lekarza, jak i pielęgniarki.

Obrady rozpoczęła sesja „Problemy, wyzwania dializoterapii i potencjalne rozwiązania w 2026 roku”, prowadzona przez Konsultant Krajową w dziedzinie nefrologii prof. dr hab. n. med. Magdalenę Krajewską oraz Przewodniczącego – Sekcji Nefrologicznej Izby Gospodarczej „Medycyna Polska” – mgr Jakuba Jania. Podczas sesji przedstawiono m.in. wstępne wyniki ogólnopolskiego badania dotyczącego sytuacji i funkcjonowania stacji dializ – „Głos stacji dializ 2026”.

Kolejne sesje poświęcone były najważniejszym metodom leczenia nerkozastępczego, w tym transplantacji nerki, dializie otrzewnowej, hemodializoterapii oraz hemodiafiltracji. W programie znalazły się również zagadnienia dotyczące ostrego uszkodzenia nerek, leczenia nadciśnienia tętniczego u pacjentów z przewlekłą chorobą nerek, nefroonkologii oraz nefroprotekcji. Szczególne miejsce zajęły tematy związane z dostępem naczyniowym i bezpieczeństwem terapii. Prof. dr hab. n. med. Katarzyna Krzanowska, Konsultant Wojewódzka w dziedzinie nefrologii dla województwa ma-

łopolskiego, poprowadziła sesję poświęconą terapiom zewnątrzustrojowym, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z plazmaferезą i dializoterapią.

Wśród poruszanych zagadnień znalazły się również kwestie etyczne i kliniczne związane z podejmowaniem decyzji dotyczących leczenia pacjentów w zaawansowanych stadiach choroby nerek. Szczególne zainteresowanie wzbudził wykład prof. dr hab. n. med. Jana Duławy „Terapia daremna w nefrologii”, poświęcony jednemu z trudnych i wymagających szczególnie refleksji problemów współczesnej nefrologii.

W wielu **sesjach znaczący głos miały pielęgniarki, które prezentowały swoje doświadczenia związane z organizacją opieki nad pacjentem dializowanym, bezpieczeństwem terapii, edukacją pacjentów oraz praktycznymi rozwiązaniami stosowanymi w codziennej pracy.** Był to ważny element interdyscyplinarnego charakteru konferencji i okazja do pokazania wiedzy oraz doświadczenia pielęgniarek nefrologicznych.

Wszystkie wykłady zostały zarejestrowane, a uczestnikom zapewniono możliwość korzystania z nagrań po zakończeniu konferencji.

Fot: M. Liber. Na zdjęciu: Gala otwarcia XVII Krakowskich Dni Dializoterapii

Warsztaty – wiedza przekuta w praktykę

Dużym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty praktyczne, które pozwalały uczestnikom nie tylko poszerzyć wiedzę, ale również doskonalić umiejętności przydatne w codziennej pracy. Program obejmował cztery warsztaty poświęcone dializie otrzewnowej, sytuacjom zagrożenia życia, dostępowi naczyniowemu oraz nowoczesnym technikom kaniulacji w hemodializie.

Praktyczny charakter warsztatów pozwolił połączyć wiedzę teoretyczną z doświadczeniem i umiejętnościami niezbędnymi w codziennej pracy z pacjentem.

Pielęgniarki w sesji plakatowej

Istotnym elementem konferencji była również sesja plakatowa, podczas której zaprezentowano osiem prac przygotowanych przez przedstawicieli środowiska pielęgniarskiego.

Tematyka prezentowanych prac była różnorodna i obejmowała m.in. żywienie pacjentów dializowanych, sprawność funkcjonalną pacjentów hemodializowanych, rolę opiekuna medycznego w opiece nad pacjentem dializowanym, edukację pielęgniarek, dializę otrzewnową oraz organizację opieki pielęgniarskiej w stacjach dializ.

Wśród prezentowanych prac znalazły się również dwa zagadnienia dotyczące **roli opiekuna medycznego w opiece nad pacjentem dializowanym** oraz profesjonalnego wsparcia żywieniowego pacjentów dializowanych. Ich obecność w programie sesji plakatowej pokazała, że współczesne pielęgniarstwo nefrologiczne obejmuje nie tylko bezpośrednią opiekę nad pacjentem, ale również poszukiwanie nowych rozwiązań organizacyjnych i modeli współpracy w zespole terapeutycznym.

Przedstawione zagadnienia stały się punktem wyjścia do ożywionych dyskusji i wymiany doświadczeń. Merytoryczny komentarz do prezentowanych prac wnosili prof. dr hab. n. med. Jacek Manitius oraz mgr Katarzyna Babska.

Głos pacjentów

Ważnym i szczególnie cennym elementem konferencji był również głos pacjentów. Ich perspektywę przedstawił prof. dr hab. Rajmund Michalski, pacjent po przeszczepieniu nerki i jednocześnie prezes Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Moje Nerki.

Obecność pacjentów w programie konferencji przypominała, że współczesna opieka nefrologicz-

Fot: M. Liber. Na zdjęciu: sesja warsztatowa

na powinna uwzględniać nie tylko wiedzę kliniczną i doświadczenie personelu, lecz także doświadczenia, potrzeby i oczekiwania osób, których bezpośrednio dotyczy leczenie.

Partnerzy i certyfikacja

Konferencji towarzyszyła ekspozycja firm związanych z ochroną zdrowia. Prezentowano rozwiązania dotyczące farmakoterapii chorób nerek, żywienia oraz technologii wykorzystywanych w leczeniu nerkozaściępczym.

XVII Krakowskie Dni Dializoterapii spełniały standardy etyczne wynikające z Kodeksu Dobrych Praktyk INFARMA oraz Kodeksów Etyki Izby POLMED i MedTech Polska, co potwierdzają certyfikaty wystawione dla wydarzenia.

Uczestnicy konferencji otrzymali imienne certyfikaty oraz punkty edukacyjne: lekarze – 14 punktów, pielęgniarki – 5 punktów za udział bierny i 10 punktów za udział czynny.

Razem dla pacjenta

XVII Krakowskie Dni Dializoterapii pokazały, jak ważne miejsce w nowoczesnej opiece nefrologicznej

zajmuje **współpraca interdyscyplinarna**. Wspólna przestrzeń dla lekarzy, pielęgniarek, pacjentów, przedstawicieli innych zawodów medycznych oraz partnerów ochrony zdrowia sprzyjała wymianie doświadczeń i poszukiwaniu praktycznych rozwiązań. Szczególnie widoczna była aktywność pielęgniarek nefrologicznych, które nie tylko uczestniczyły w obradach, ale również dzieliły się własnymi doświadczeniami, prezentowały wyniki swojej pracy i podejmowały dyskusję o przyszłości opieki nad pacjentem dializowanym.

Tegoroczne Krakowskie Dni Dializoterapii po raz kolejny pokazały, że **wysoka jakość opieki nad pacjentem z chorobą nerek jest efektem współpracy całego zespołu terapeutycznego – opartej na wiedzy, doświadczeniu, wzajemnym szacunku i wspólnej odpowiedzialności za pacjenta**.

Małgorzata Liber – piel. dyplomowana, mgr psychologii, Ekspert ds. Opieki Nefrologicznej, Fresenius Nephrocare Polska Sp. z o.o.

SESJA NAUKOWO-SZKOLENIOWA PODCZAS XXX KONFERENCJI „POSTĘPY W GINEKOLOGII ONKOLOGICZNEJ”

- Kamila Knap

W dniach 10-11 września 2026 roku w Bachleda Hotel Kasprowy w Zakopanem odbyła się XXX Konferencja Naukowa „Postępy w Ginekologii Onkologicznej”. Jubileuszowa edycja wydarzenia była okazją nie tylko do podsumowania trzydziestu lat rozwoju konferencji czy medycyny, ale przede wszystkim do spojrzenia na współczesną ginekologię onkologiczną jako dziedzinę wymagającą ścisłej współpracy wielu profesji medycznych.

Pierwszy dzień konferencji obejmował warsztaty praktyczne oraz dedykowaną Sesję Naukowo-Szkoleniową Pielęgniarek i Położnych. Poruszono podczas niej m.in. zagadnienia profilaktyki ginekologicznej, wczesnej opieki paliatywnej, prehabilitacji, opieki nad kobietą ciężarną z chorobą nowotworową oraz specjalistycznego leczenia ran. Drugi dzień konferencji poświęcony był głównym sesjom naukowym, podczas których omawiano najnowsze zagadnienia z zakresu ginekologii onkologicznej, diagnostyki i leczenia nowotworów. Była

Fot: Bachleda Kongresy Eventy. **Na zdjęciu:** plakat promujący Konferencję

to okazja do poznania aktualnych kierunków rozwoju medycyny, nowoczesnych metod terapeutycznych oraz wymiany doświadczeń pomiędzy specjalistami.

Pielęgniarki i położne w centrum interdyscyplinarnej opieki onkologicznej

Organizatorzy konferencji od lat podkreślają znaczenie podejścia zespołowego, w którym lekarze, pielęgniarki, położne, pielęgniarze i położnicy, rehabilitanci oraz specjaliści z zakresu opieki psychologicznej współuczestniczą w procesie diagnostycznym, terapeutycznym i rehabilitacyjnym pacjentek. W tym kontekście sesja dedykowana pielęgniarkom i położnym stanowiła samodzielną przestrzeń wymiany wiedzy i doświadczeń dotyczących tych obszarów opieki onkologicznej, w których przedstawiciele zawodów pielęgniarskich i położniczych odgrywają szczególnie ważną rolę.

Szerokie spojrzenie na opiekę nad pacjentką

Sesja odbyła się 10 września i obejmowała zagadnienia związane zarówno z profilaktyką i wczesnym rozpoznawaniem problemów zdrowotnych, jak i udziałem personelu pielęgniarskiego i położniczego w terapii, opiece nad pacjentką z chorobą nowotworową, prehabilitacji, opiece paliatywnej oraz leczeniu ran, jak również wsparciem psychologicznym.

Zakres przedstawionych tematów pokazał, jak bardzo zmieniło się współczesne podejście do opieki nad kobietą z chorobą nowotworową. Skuteczne leczenie nie kończy się bowiem na postawieniu diagnozy, przeprowadzeniu zabiegu operacyjnego czy zastosowaniu terapii systemowej. Pacjentka wymaga profesjonalnego wsparcia na każdym etapie – od profilaktyki, przez diagnostykę i przygotowanie do leczenia, po rekonwalescencję, rehabilitację, kontrolę powikłań oraz opiekę paliatywną.

Położna w profilaktyce ginekologicznej

Sesję rozpoczęło wystąpienie „Położna w profilaktyce ginekologicznej”, które przedstawiła prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Grażyna Iwanowicz-Palus, Konsultant Krajowy w Dziedzinie Pielęgniarstwa Ginekologicznego i Położniczego. Temat podkreślił znaczenie profilaktyki jako jednego z najważniejszych elementów walki z chorobami nowotworowymi. Rola położnej w tym obszarze obejmowała nie tylko działania edukacyjne, ale również budowanie świadomości zdrowotnej kobiet, zachęcanie do regularnych badań oraz wspieranie pacjentek w podejmowaniu decyzji dotyczących własnego zdrowia.

Wczesna opieka paliatywna – nie tylko ostatni etap choroby

Kolejnym ważnym zagadnieniem było „Early palliative care w ginekologii onkologicznej – dlaczego opieka paliatywna powinna zaczynać się wcześniej niż terminalnie”. Wystąpienie przygotowała dr n. med. Monika Przestrzelska, prof. UMW.

Poruszony temat zwrócił uwagę na współczesne rozumienie opieki paliatywnej jako elementu kompleksowego postępowania z pacjentką, a nie wyłącznie opieki sprawowanej w ostatnim etapie życia. Wczesne włączenie opieki paliatywnej może sprzyjać lepszej kontroli objawów, poprawie jakości życia oraz uwzględnieniu potrzeb psychicznych i społecznych pacjentki i jej bliskich. Dla pielęgniarek i położnych jest to szczególnie istotny obszar. To one często pozostają najbliżej pacjentki w codziennym kontakcie, obserwują zmiany jej stanu, rozpoznają dolegliwości i uczestniczą w komunikacji pomiędzy pacjentką a pozostałymi członkami zespołu terapeutycznego.

Ciąża i choroba nowotworowa – potrzeba interdyscyplinarnego podejścia

Jednym z najbardziej złożonych problemów było zagadnienie „Ciąża współistniejąca z chorobą nowotworową – analiza przypadku w perspektywie interdyscyplinarnej opieki nad pacjentką”, przedstawione przez mgr. Łukasza Lomparta oraz mgr. Natalię Chlewicką. Sytuacja, w której choroba nowotworowa zostaje rozpoznana w okresie ciąży, stawia przed personelem medycznym szczególne wyzwania. Konieczne jest jednocześnie uwzględnienie stanu zdrowia kobiety, bezpieczeństwa rozwijającego się płodu, możliwości terapeutycznych oraz emocjonalnego obciążenia pacjentki i jej rodziny. W takim przypadku szczególnego znaczenia nabiera współpraca interdyscyplinarna. Położna i pielęgniarka pełnią ważną funkcję w monitorowaniu stanu pacjentki, edukacji, komunikacji oraz zapewnieniu wsparcia emocjonalnego.

Prehabilitacja – przygotowanie pacjentki do leczenia

Istotnym elementem programu był temat „Prehabilitacja w onkologii jako element optymalizacji przygotowania pacjenta do leczenia chirurgicznego”. Wystąpienie przedstawili mgr Judyta Pluta oraz dr hab. n. med. i n. o zdr. Lucyna Ścisło, prof. UJ. Prehabilitacja wpisuje się w coraz silniej rozwijające się podejście do przygotowania pacjentów do leczenia. Uwzględniała przygotowanie fizyczne, żywieniowe i psychiczne, a także

edukację dotyczącą przebiegu leczenia i okresu pooperacyjnego. W tym obszarze kompetencje pielęgniarek i położnych nabierają szczególnej wartości. Edukacja pacjentki, ocena jej przygotowania, identyfikowanie czynników mogących wpływać na przebieg leczenia oraz przekazywanie informacji dotyczących postępowania po zabiegu stanowią ważne elementy kompleksowej opieki.

Profilaktyka onkologiczna, regularne badanie, samokontrola i zdrowie publiczne

Wystąpienie „Udział kobiet w programach profilaktyki onkologicznej: przegląd wyników badań w perspektywie zdrowia publicznego” zaprezentowały dr n. o zdr. Małgorzata Dziubak oraz dr n. o zdr. Dorota Matuszyk, prof. UJ.

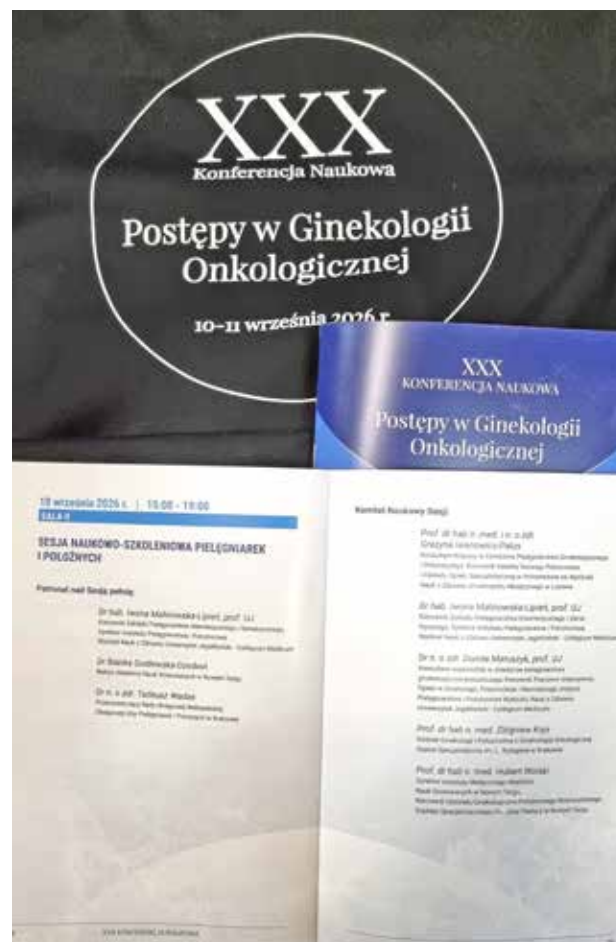
Temat rozszerzył perspektywę sesji – od indywidualnej opieki nad pacjentką do spojrzenia populacyjnego. Skuteczność programów profilaktycznych zależała bowiem nie tylko od ich dostępności, ale również od tego, czy kobiety korzystały z oferowanych świadczeń. Pielęgniarki i położne mogą odgrywać istotną rolę w przełamywaniu części barier poprzez edukację zdrowotną, wyjaśnianie znaczenia badań profilaktycznych oraz kierowanie kobiet do odpowiednich świadczeń.

Dane epidemiologiczne pokazują skalę problemu nowotworów wśród kobiet w Polsce. W 2023 roku najczęściej rozpoznawano nowotwory piersi (22,6%), płuca (9,2%), jelita grubego (9,2%) oraz trzonu macicy (6,8%). Rak piersi pozostawał najczęściej diagnozowanym nowotworem u kobiet, a jego zachorowalność od lat systematycznie wzrasta.

W 2023 roku nowotwory złośliwe były przyczyną 46 354 zgonów kobiet. Najwięcej zgonów wynikało z raka płuca (18,6%), następnie raka piersi (14,6%) i raka jelita grubego (11,5%). Rak piersi pozostawał drugą przyczyną zgonów onkologicznych kobiet, natomiast w grupie wieku 20-44 lata był przyczyną najczęstszą.

Leczenie ran w ginekologii onkologicznej – wiedza, która przekłada się na praktykę

Szczególnie praktyczny charakter miało wystąpienie „Terapia ran i profilaktyka NPWT w ginekologii onkologicznej”, które poprowadził prof. dr hab. n. med. Hubert Wolski. Problematyka leczenia ran miała szczególne znaczenie w przypadku pacjentek poddawanych rozległym zabiegom operacyjnym. W ginekologii onkologicznej rany pooperacyjne mogą być obciążone dodatkowymi czynnikami wpływającymi

Fot: Bachleda Kongresy Eventy. Na zdjęciu: materiały konferencyjne

na proces gojenia, między innymi rozległością zabiegu, stanem odżywienia, niedokrwistością, chorobami współistniejącymi, wcześniejszym leczeniem onkologicznym czy immunosupresją. Podczas omawiania terapii ran istotne jest kompleksowe podejście do oceny rany. Obejmuje ono między innymi ocenę jej lokalizacji, wielkości i głębokości, charakteru tkanek w łożysku rany, ilości i rodzaju wysięku, stanu brzegów rany oraz skóry otaczającej. Szczegółnej uwagi wymagała również rozróżnienie prawidłowego procesu gojenia od objawów zakażenia, rozejścia się rany czy innych powikłań pooperacyjnych. Prawidłowa ocena ryzyka wystąpienia zakażenia miejsca operowanego poprzez systematyczną obserwację rany pozwala na wcześniejsze wychwycenie niepokojących objawów, takich jak narastający rumień, obrzęk, zwiększona bolesność, rozejście brzegów rany, zmiana charakteru wysięku czy pojawienie się nieprzyjemnego zapachu.

NPWT – terapia podciśnieniowa w praktyce klinicznej

Szczególne zainteresowanie budziło również zagad-

nienie NPWT (Negative Pressure Wound Therapy), czyli terapii podciśnieniowej. Metoda ta znajduje zastosowanie m.in. w leczeniu wybranych ran pooperacyjnych oraz profilaktyce powikłań związanych z raną operacyjną. W ginekologii onkologicznej istotne znaczenie ma nie tylko samo zastosowanie systemu NPWT, ale także właściwa kwalifikacja pacjentki, przygotowanie rany, dobór odpowiedniego materiału, zapewnienie szczelności opatrunku oraz systematyczna ocena efektów leczenia. Ważna jest również obserwacja ilości i charakteru wydzieliny, kontrola funkcjonowania systemu oraz ocena skóry wokół rany. Personel pielęgniarski odgrywa istotną rolę w edukacji pacjentki, szczególnie w zakresie ochrony opatrunku oraz zgłaszania bólu, nieszczelności, alarmów urządzenia i innych niepokojących objawów. Terapia podciśnieniowa wymaga więc nie tylko znajomości zasad działania urządzenia, ale także rozumienia procesu gojenia i umiejętności klinicznej oceny rany.

Opatrunki i przygotowanie łóżyska rany

W leczeniu ran istotne znaczenie ma zasada właściwego przygotowania łóżyska rany. Dobór opatrunku powinien być uzależniony od aktualnego stanu rany, a nie wyłącznie od jej rozpoznania. W praktyce oznacza to konieczność uwzględnienia między innymi poziomu wysięku, stanu łóżyska rany, obecności martwicy, ryzyka maceracji oraz stanu skóry otaczającej. W przypadku ran pooperacyjnych szczególne znaczenie nabiera również obserwacja procesu zamykania rany oraz szybkie rozpoznawanie dehiscencji. Rozejście rany wymaga zmiany strategii leczenia i ponownej oceny pacjentki przez zespół terapeutyczny.

Odleżyny, rany krocza i powikłania leczenia

Ostatnie wystąpienie „Kompleksowego leczenia odleżyn ścian pochwy oraz powikłań ran krocza u pacjentek z chorobą nowotworową”. Temat przedstawiła mgr Emilia Kocik – specjalistka pielęgniarstwa położniczo-ginekologicznego, anestezjologii i intensywnej terapii z ponad 20-letnim doświadczeniem. Omówione zagadnienie dotyczyło problemów mających istotny wpływ na jakość życia pacjentek. Rany w obrębie krocza i ścian pochwy mogą powodować ból, dyskomfort, ograniczenie aktywności, problemy emocjonalne i poczucie wstydu. Dlatego szczególnie ważna jest profesjonalna, pełna szacunku i empatii opieka, zapewniająca pacjentce poczucie bezpieczeństwa. W leczeniu ran istotne są m.in. kontrola bólu, odpowiednia higiena, zapobieganie maceracji skóry, ocena wysięku i obser-

wacja objawów zakażenia. Należy również uwzględnić wpływ leczenia onkologicznego na proces gojenia oraz dążyć do poprawy komfortu i jakości życia pacjentki.

Pielęgniarka i położna jako pełnoprawny członek zespołu terapeutycznego

Jednym z najważniejszych przesłań jubileuszowej konferencji było podkreślenie znaczenia pracy zespołowej w ginekologii onkologicznej. Proces diagnozy i leczenia wymaga współpracy specjalistów różnych dziedzin oraz dostosowania opieki do zmieniających się potrzeb pacjentki. Istotną rolę w tym procesie pełnią pielęgniarki i położne, które zajmują się m.in. obserwacją pacjentek, edukacją, przygotowaniem do procedur, monitorowaniem stanu zdrowia, zapobieganiem powikłaniom, pielęgnacją oraz wsparciem psychicznym. Sesja Naukowo-Szkoleniowa była okazją do zdobywania wiedzy, wymiany doświadczeń i podkreślenia znaczenia pracy pielęgniarek i położnych w opiece nad pacjentkami onkologicznymi. Zawód ten wymaga wysokich kompetencji, odpowiedzialności i zaangażowania, a także dużej odporności psychicznej. Dlatego ważne jest docenianie ich pracy, rozwijanie kompetencji oraz zapewnianie warunków umożliwiających bezpieczną i profesjonalną realizację obowiązków.

Równie ważne jak pomoc pacjentkom jest zapewnienie pielęgniarkom i położnym odpowiedniego wsparcia psychologicznego. Praca w zawodach medycznych wiąże się ze stresem, dużym obciążeniem emocjonalnym i odpowiedzialnością za zdrowie oraz życie pacjentów, co może prowadzić do przeciążenia i wypalenia zawodowego. Dostęp do profesjonalnej pomocy psychologicznej i wsparcia w sytuacjach kryzysowych wpływa na dobrostan personelu oraz jakość i bezpieczeństwo opieki.

XXX Konferencja Naukowa „Postępy w Ginekologii Onkologicznej” była ważnym wydarzeniem interdyscyplinarnym, umożliwiającym wymianę wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk. Spotkanie przyczyniło się do poszerzenia kompetencji zawodowych oraz podkreśliło znaczenie współpracy całego zespołu terapeutycznego w zapewnieniu pacjentkom kompleksowej i bezpiecznej opieki onkologicznej.

Kamila Knap – Koordynator konferencji, Specjalista ds. systemów i wsparcia sprzedaży Dział Organizacji, Bachleda Kongresy Eventy Sp. z o.o. w Zakopanem.

Z ATEN DO KRAKOWA – DOŚWIADCZENIA ZAWODOWE STUDENTEK Z GRECJI W POLSCE

▸ Patrycja Ostrogórska-Gonszewska, Dorota Matuszyk, Justyna Kot, Iwona Malinowska-Lipień, Agnieszka Gniadek

W roku akademickim 2023/2024 i roku akademickim 2024/2025 cztery studentki studiów stacjonarnych na kierunku położnictwo z Uniwersytetu Zachodniej Attyki (ang. *University of West Attica*, UNIWA) odbyły zagraniczne praktyki zawodowe w Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie. Program Erasmus+ Praktyki jest adresowany do studentek i studentów studiów licencjackich i magisterskich oraz szkół doktorskich na wielu uczelniach w Europie.

Ateny są stolicą i największym miastem Grecji, które jest jednym z najważniejszych ośrodków turystycznych z zabytkami kultury antycznej w Europie. Miasto od tysięcy lat pełni istotną rolę w historii, polityce i kulturze świata zachodniego. Na jego terenie znajdują się liczne zabytki z okresu starożytności, które przyciągają miliony turystów rocznie. Ateny są również ważnym centrum życia akademickiego, gospodarczego i kulturalnego współczesnej Grecji. Obecnie wizyta w Atenach oferuje niepowtarzalne doświadczenie jakim jest podróż przez kilka tysięcy lat historii. Do tego dochodzi magia naturalnego krajobrazu regionu, na którą składają się malownicza linia brzegowa, plaże i masywy górskie, oraz przyjemność korzystania z nowoczesnej infrastruktury i wyjątkowej żywiołowości mieszkańców miasta.

Uniwersytet Zachodniej Attyki (ang. *University of West Attica*, UNIWA) został założony w marcu 2018 roku na mocy greckiej ustawy nr 4521. Powstał on w wyniku połączenia dawnego Instytutu Edukacji Technicznej w Atenach i Uniwersytetu Nauk Stosowanych w Pireusie. W 2019 roku do struktur nowo utworzonej uczelni dołączyła Narodowa Szkoła Zdrowia Publicznego. UNIWA działa zgodnie z wysokimi standardami edukacyjnymi i badawczymi oraz dąży do sprostania stale rosnącym wymaganiom współ-

czesnego społeczeństwa w zakresie kształcenia kadry menedżerskiej, zapewniając jej solidne podstawy naukowe i technologiczne.

Nowo utworzony uniwersytet jest trzecim co do wielkości w kraju pod względem liczby studentów. Kształcą się na nim około 57 800 studentów studiów licencjackich, 5 500 studentów studiów magisterskich i 780 doktorantów. UNIWA rozrósł się do trzech kampusów, rozlokowanych w regionie metropolitalnym Aten. Kampus Egaleo Park znajduje się w granicach administracyjnych gminy Egaleo, a jego teren wyznaczają ulice Milou, Agiou Spyridonos, Dimitsanis i Edessis. Kampus Ancient Olive Grove również ulokowany jest w gminie Egaleo, przy ulicach Petrou Ralli i Thivon, i graniczy z historycznym ateńskim gajem oliwnym, gdzie starożytni greccy filozofowie wygłaszali wykłady. Kampus Athens mieści się w gminie Ateny przy alei Alexandras, na terenie dawnej Narodowej Szkoły Zdrowia Publicznego, w budynku o szczególnej wartości historycznej, który kilka lat temu został poddany renowacji. Działalność instytucji wspiera wysoko wykwalifikowana i doświadczona kadra administracyjna.

Obecnie UNIWA liczy dwadzieścia siedem wydziałów, zorganizowanych w sześć Szkół i obejmujących szeroki zakres dyscyplin. Są to: Szkoła Zdrowia Publicznego, Szkoła Zarządzania, Ekonomii i Nauk Społecznych, Szkoła Nauk o Żywności, Szkoła Nauk o Zdrowiu i Opiece Społecznej, Szkoła Sztuki Stosowanej i Kultury oraz Szkoła Inżynierii. Kierunki studiów obejmują szeroki wachlarz współczesnych nauk, w tym nauki społeczne, administracyjne i ekonomiczne, nauki inżynieryjne, nauki o zdrowiu i opiece społecznej, nauki o żywności oraz nauki o sztuce.

Uczelnia utrzymuje stałą współpracę z innymi krajowymi i zagranicznymi instytucjami edukacyjnymi i badawczymi w celu ciągłego podnoszenia poziomu studiów. Angażuje się także mocno w różne programy unijne ukierunkowane na współpracę międzynarodową, rozwój innowacji i rozpowszechnianie wiedzy.

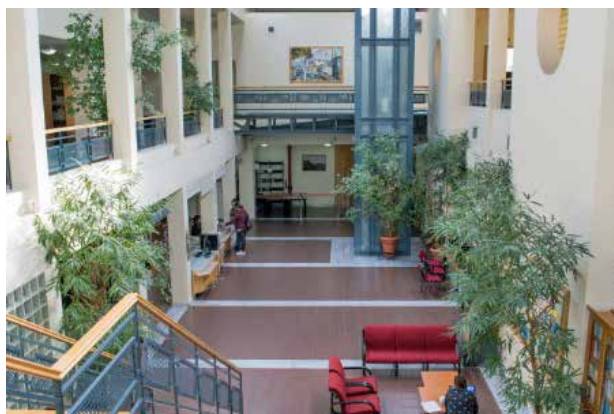
Fot: <https://www.uniwa.gr>. **Na zdjęciu:** wjazd do Kampusu UNIWA

UNIWA przykładą duże znaczenie do studiów podyplomowych, oferując szeroką gamę programów (wydziałowych, międzywydziałowych, międzyinstytucjonalnych i międzypaństwowych), obejmujących różne dziedziny nauki, dzięki czemu umożliwia absolwentom promowanie nauki i zdobycie pożądanej pozycji na rynku pracy.

Studentki z UNIWA realizowały 14 tygodni praktyk zawodowych na różnych oddziałach. Dzięki życzliwości Pana dr. Antoniego Marcinka, dyrektora Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Szpitala na Siemiradzkiego im. Rafała Czerwiakowskiego w Krakowie, oraz Pana mgr. Łukasza Lomparta, dyrektora ds. pielęgniarstwa, zdecydowana większość praktyk mogła odbywać się właśnie w tej placówce. NZOZ Szpital na Siemiradzkiego im. Rafała Czerwiakowskiego w Krakowie jest szpitalem monoprofilowym o profilu położniczo-ginekologicznym, funkcjonującym na III poziomie referencyjności, co gwarantuje wysoki standard świadczeń i możliwość realizacji praktyk zawodowych w środowisku o dużym stopniu zaawansowania klinicznego.

Opiekę nad studentkami sprawowały położne dr Dorota Matuszyk na bloku porodowym i mgr Maria Schindler na oddziale położniczo-noworodkowym. Obie Panie po raz kolejny prowadziły zajęcia ze studentkami zagranicznymi, dzięki czemu mogły wykorzystać swoje doświadczenie w pracy z uczestnikami Programu Erasmus+ Praktyki. Opieka nad studentkami biorącymi udział w tym programie jest wymagająca i stanowi niemałe wyzwanie organizacyjne, dydaktyczne i kulturowe. Jednocześnie jest także źródłem dużej satysfakcji, zwłaszcza gdy spotyka się z życzliwością, otwartością i wdzięcznością ze strony studentów.

W realizację programu szkolenia angażował się cały zespół terapeutyczny. Lekarze, położne, pielęgniarki

Fot: <https://www.uniwa.gr>. **Na zdjęciu:** biblioteka uczelni

i fizjoterapeuci chętnie odpowiadali na pytania i wyjaśniali procedury oraz dzielili się swoją wiedzą i umiejętnościami praktycznymi. Studentki z Grecji odbywały swoje praktyki zawodowe równolegle ze studentkami kierunku położnictwo z Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM w Krakowie. Budującym i niezwykle wartościowym doświadczeniem była obserwacja, jak młodzi ludzie z różnych krajów i kultur potrafili efektywnie współpracować i wymieniać się doświadczeniami oraz płynnie porozumiewać się w języku angielskim – zarówno w sytuacjach codziennych, jak i w kontekście klinicznym. Studentki zagraniczne podkreślały, że duże wrażenie zrobiła na nich samodzielność polskich położnych i ich szeroki zakres kompetencji zawodowych oraz odpowiedzialność, jaką ponoszą w codziennej praktyce zawodowej. Z kolei nasze studentki wskazywały, że obecność rówieśniczek z innego kraju była dla nich okazją do rozwijania umiejętności komunikacyjnych i poszerzenia perspektywy zawodowej, a także możliwością nawiązania międzynarodowych znajomości, które mogą zaowocować w przyszłości zarówno prywatnie, jak i zawodowo.

Pani Maria Koraki, jedna ze studentek z Grecji, podzieliła się krótkim podsumowaniem doświadczeń z Programu Erasmus+ Praktyki:

Udział w programie stażowym Erasmus w Krakowie był dla mnie, studentki położnictwa z Grecji, bezcennym i wzbogacającym doświadczeniem. Zdecydowałam się na udział w programie zachęcona relacjami dwóch koleżanek ze studiów położniczych z mojej uczelni, które uczestniczyły w nim wcześniej. Dodatkową motywację stanowiła możliwość poznania, bardzo dla mnie interesującego, zagranicznego systemu opieki zdrowotnej. Dzięki ścisłej współpracy pomiędzy Uniwersytetem Jagiellońskim Collegium Medicum w Krakowie a moją ►

Fot: <https://www.uniwa.gr>. Na zdjęciu: hol uczelni

uczelnia, Uniwersytetem Zachodniej Attyki w Grecji, program wymiany okazał się dobrze zorganizowany, dając mi możliwość rozwijania umiejętności praktycznych podczas stażu w różnych szpitalach w Krakowie.

W porównaniu z Grecją, kształcenie położnych w Polsce jest mocno zorientowane na praktykę, a studenci już na wczesnym etapie nauki uczestniczą w pracy na sali porodowej i odbywają więcej praktycznych zajęć klinicznych w trakcie studiów. Daje to polskim studentom położnictwa pewność siebie, niezależność i praktyczne kompetencje już od początku edukacji. Jednocześnie czuję dumę z solidnych podstaw teoretycznych i podejścia opartego na empatii, które charakteryzują kształcenie położnych na mojej uczelni.

Doceniam również holistyczne podejście do porodu prezentowane przez polskie położne, z którymi miałam okazję pracować, a które zapewniały kobietom przyjazne i wspierające środowisko do rodzenia. Wśród stosowanych przez nie technik zapewniających komfort można wymienić aromaterapię, muzykoterapię, przygaszone światło, stałą obecność męża czy zachęcanie matki do ruchu i zmiany pozycji.

Moim zdaniem wszyscy studenci powinni korzystać z Programu Erasmus+ Praktyki, ponieważ poszerza on horyzonty, wzmacnia umiejętności zawodowe, zapewnia rozwój osobisty i oferuje wyjątkową okazję do poznania kultury i piękna innego kraju. Staż w ramach programu Erasmus zainspirował mnie do wykorzystania praktycznych umiejętności zdobytych zarówno w Polsce, jak i w moim rodzinnym kraju, Grecji, w mojej przyszłej karierze położnej.

Podsumowując, realizacja zagranicznych praktyk zawodowych w ramach Programu Erasmus+ Praktyki stanowiła cenne doświadczenie edukacyjne i kulturo-

we zarówno dla studentek Uniwersytetu Zachodniej Attyki, jak i dla społeczności akademickiej Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie. Współpraca ta umożliwiła wymianę wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie kształcenia położnych, a także sprzyjała budowaniu wzajemnego zrozumienia pomiędzy przedstawicielami różnych systemów opieki zdrowotnej. Bezpośredni kontakt z odmiennymi modelami kształcenia i organizacji pracy klinicznej przyczynił się do rozwoju kompetencji zawodowych, komunikacyjnych i interpersonalnych uczestników programu. Doświadczenia zdobyte podczas praktyk potwierdzają, że mobilność akademicka odgrywa istotną rolę w przygotowaniu przyszłych położnych do pracy w zróżnicowanym środowisku międzynarodowym oraz wzmacnia ideę współpracy europejskiej w obszarze edukacji i ochrony zdrowia.

Literatura:

1. Strona internetowa Działu Obsługi Studentów Zagranicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie [online] <https://erasmus.uj.edu.pl/> (dostęp: 24.07.2026).
2. Strona internetowa miasta Ateny [online] <https://www.cityofathens.gr/> (dostęp: 24.07.2026).
3. Strona internetowa Uniwersytetu Zachodniej Attyki w Atenach [online] <https://www.uniwa.gr/> (dostęp: 24.07.2026).

Patrycja Ostrogórska-Gonszewska – dr, mgr położnictwa, koordynator ds. wymiany studenckiej na kierunku położnictwo, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM w Krakowie.

Dorota Matuszyk – dr, prof. UJ, położna, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM w Krakowie.

Justyna Kot – dr, mgr położnictwa, kierownik studiów na kierunku położnictwo, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM w Krakowie.

Iwona Malinowska-Lipień – dr hab., prof. UJ, mgr pielęgniarstwa, koordynator ds. wymiany studenckiej na kierunku pielęgniarstwo, dyrektor Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa WNZ UJCM w Krakowie, wiceprzewodnicząca Małopolskiej Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych w Krakowie.

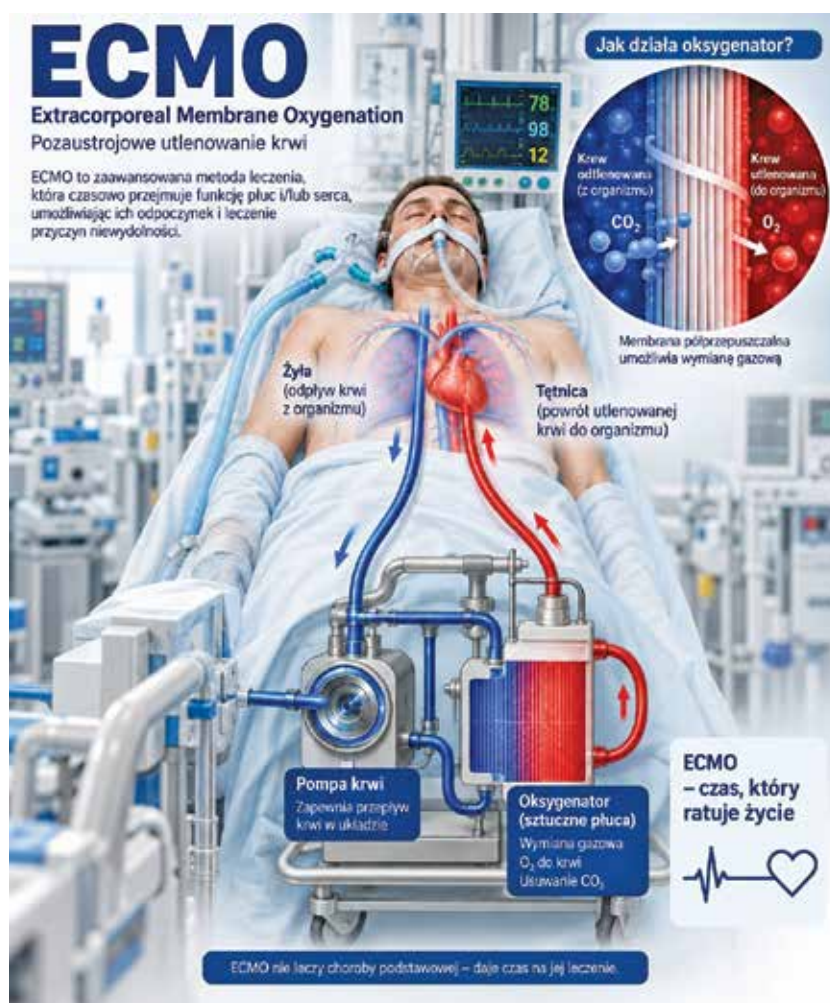
Agnieszka Gniadek – prof. dr hab., mgr pielęgniarstwa, prodziekan ds. dydaktycznych Wydziału Nauk o Zdrowiu UJCM w Krakowie.

ECMO W PRAKTYCE, NIE TYLKO W TEORII

▸ Maksymilian Rabaszowski

Współczesna intensywna terapia coraz częściej wymaga od zespołów pielęgniarskich nie tylko doskonałej znajomości i aktualizowaniu wiedzy na temat codziennej opieki nad pacjentem krytycznie chorym, ale także gotowości do pracy przy wysokospecjalistycznych formach terapii podtrzymywania funkcji życiowych. Jedną z nich pozostaje ECMO (extracorporeal membrane oxygenation) – pozaustrojowe utlenowanie krwi, stosowane u chorych z ciężką, potencjalnie odwracalną niewydolnością oddechową i/lub krążeniową, kiedy standardowe metody leczenia okazują się niewystarczające.

“Wielkopolska Szkoła ECMO” w Poznaniu proponuje konferencje i warsztaty pod patronatem specjalistów z Wielkopolski, obejmujące zarówno zagadnienia dotyczące dzieci, jak i dorosłych. Tegoroczny program połączył wykłady eksperckie, dyskusje panelowe i sesje praktyczne. Wśród tematów znalazły się m.in. kwalifikacja do VV-ECMO u pacjentów pediatrycznych, technika i działanie układu ECMO, kaniulacja i transport, ECMO u dorosłych, transport wysokospecjalistyczny, ECPR, a także osobna sesja poświęcona opiece pielęgniarskiej nad pacjentem w trakcie terapii ECMO. Dla środowiska pielęgniarskiego szczególnie istotne były wykłady dotyczące pracy z pacjentem dorosłym i dzieckiem, warsztaty dotyczące kaniulacji i primingu, oraz warsztaty z kaniulacji naczyń obwodowych pod kontrolą USG.

Na zdjęciu: Pozaustrojowe Utlenowanie Krwi, grafika wygenerowana przez AI

Kiedy myślimy o ECMO najczęściej? O tego typu terapii myślimy wtedy, gdy pacjent ma ciężką, ostrą niewydolność oddechową i/lub krążeniową, a leczenie konwencjonalne nie zapewnia już skutecznego utlenowania krwi krążącej i prawidłowej perfuzji tkanek. ELSO (Extracorporeal Life Support Organization) – organizacja wydająca m.in. wytyczne w postępowaniu z pacjentami pod krążeniem pozaustrojowym podkreśla, że ECMO rozważa się u wyselekcjonowanych pacjentów z ciężką, ostrą niewydolnością serca i/lub płuc po niepowodzeniu standardowego postępowania. W praktyce klinicznej, wyróżniamy trzy główne typy terapii:

- **VV-ECMO** – ciężka, potencjalnie odwracalna niewydolność oddechowa, gdy mimo optymalnej wentylacji i leczenia pacjent nie utrzymuje odpowiedniej oksygenacji lub eliminacji CO₂.
- **VA-ECMO** – ciężka niewydolność krążeniowo-oddechowa, gdy potrzebne jest czasowe wsparcie krążenia w celu uzyskania cennego czasu na leczenie jednostki wyjściowej.
- **ECPR** – wybrane przypadki opornego nagłego zatrzymania krążenia, gdy pozaustrojowa resuscytacja może stworzyć czas na leczenie przyczyny.

Przeciwwskazania i sytuacje ograniczające kwalifikację nie mają zwykle charakteru jednej prostej listy „tak/nie”, ponieważ ostateczna decyzja należy do ośrodka prowadzącego terapię i zależy od rokowania chorego, które zostaje wielokierunkowo ocenione – zatem nie zawsze wpasowuje się w „sztywnie” ustaloną listę. W praktyce szczególną ostrożność budzą: nieodwracalne uszkodzenie ośrodkowego układu nerwowego, niekontrolowane krwawienie, brak realnej szansy na odwracalność niewydolności lub brak „strategii wyjścia” z terapii.

Z perspektywy pielęgniarstwa to właśnie pierwsze godziny terapii oraz wysokospecjalistycznej opieki pokazują, jak ważna jest znajomość procedur. Pielęgniarka pracująca przy ECMO uczestniczy nie tylko w realizacji zaleceń, ale również w bardzo intensywnym nadzorze nad pacjentem i układem. Do najważniejszych elementów tej opieki należą:

- ciągła obserwacja stanu neurologicznego, hemodynamicznego i oddechowego chorego,
- kontrola miejsca kaniulacji i wczesne wychwytywanie cech krwawienia, niedokrwienia kończyn lub przemieszczenia kaniuli,
- nadzór nad szczelnością i bezpieczeństwem układu, alarmami, przepływami i parametrami gazometrii,

- ścisła współpraca z lekarzem, perfuzjonistą (jeśli obecny), ratownikiem i fizjoterapeutą,
- profilaktyka zakażeń, odleżyn i innych powikłań hospitalizacji,
- udział w sedacji, analgezji, żywieniu i czynnościach pielęgnacyjnych oraz gdy stan pacjenta na to pozwala – we wczesnej mobilizacji.

Właśnie ten praktyczny wymiar całej terapii przewodził podczas tegorocznego spotkania. Organizatorzy podkreślali, że celem programu jest nie tylko przekazanie wiedzy teoretycznej, ale przede wszystkim budowanie kompetencji praktycznych – od zasad kwalifikacji, przez aspekty techniczne i organizacyjne, po transport pacjentów podczas terapii pozaustrojowej. Istotnym elementem szkolenia było również promowanie oraz analiza regionalnych modeli współpracy, takich jak inicjatywa „**ECMO dla Wielkopolski**”, z której wywodzi się sama szkoła ECMO. W wywiadach towarzyszących wydarzeniu zwracano uwagę, że największym wyzwaniem pozostają dziś nie tylko kwestie medyczne, ale też organizacja systemu i rozwój wyspecjalizowanych ośrodków.

Dla Krakowa i Małopolski temat ten ma szczególną wagę, ponieważ procedury ECMO są realizowane lokalnie w kilku kluczowych ośrodkach. **Szpital Uniwersytecki w Krakowie** prowadzi **Centrum Terapii Pozaustrojowych**, gdzie dostępne są: **VV-ECMO**, **VA-ECMO** oraz **eCPR** w nagłym zatrzymaniu krążenia. To właśnie tam rozwijany jest również program „**eCPR dla Krakowa**”, uruchomiony wspólnie ze służbami ratunkowymi jako model leczenia opornego pozaszpitalnego NZK.

Równolegle w **5 Wojskowym Szpitalu Klinicznym w Krakowie**, w ramach Kliniki Intensywnej Terapii i Anestezjologii, działa **Regionalne Centrum Pozaustrojowych Technik Wspomagania Oddychania – ECMO**, dedykowane leczeniu **dorosłych chorych z ciężką niewydolnością oddechową**, gdy standardowe metody okazują się niewystarczające.

Z kolei w obszarze pediatricznym procedury ECMO są związane z **Uniwersyteckim Szpitalem Dziecięcym w Krakowie**, gdzie funkcjonują struktury intensywnej terapii i kardiochirurgii dziecięcej wykorzystujące ECMO oraz zaplecze organizacyjne w postaci **Sekcji Krążenia Pozaustrojowego i ECMO**.

Maksymilian Rabaszowski – lic. pielęgniarstwa, Oddział Anestezjologii i Intensywnej Opieki, 5 Wojskowy Szpital Kliniczny w Krakowie, członek zarządu Oddziału Małopolskiego PTPAiO.

WYBORY NA IX KADENCJĘ SAMORZĄDU PIELĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

- Stanisław Łukasik

Każda Pielęgniarka i Położna ma wpływ na kształtowanie rozwoju i kierunki zmian w naszym środowisku zawodowym. Poprzez wybory możemy zdecydować jakie zadania priorytetowe powinny być realizowane, aby osiągnąć maksymalny rozwój naszych zawodów. Szanowne Koleżanki i Koledzy, to my decydujemy, kto będzie nas reprezentował na Okręgowych Zjazdach Pielęgniarek i Położnych oraz na szczelnie Krajowym, dlatego zachęcamy do licznego udziału z wyborach swoich przedstawicieli czyli Delegatów na Zjazd.

Zgodnie z uchwałą nr 160/VIII/2025 Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych z dnia 17 września 2025 roku w sprawie określenia kalendarza wyborczego, Małopolska Okręgowa Rada Pielęgniarek i Położnych w Krakowie w dniu 15 września 2026 roku przyjęła uchwałę nr 3725/VIII/2026 w sprawie zarządzenia wyborów na Okręgowy Zjazd Delegatów MOIPiP, ustalenia rejonów wyborczych i określenia liczby delegatów w poszczególnych rejonach wyborczych.

Rada powołała uchwałą Okręgową Komisję Wyborczą oraz przyjęła jej regulamin. Procedura wyborcza rozpoczyna się od września br. To bardzo ważne wydarzenie dla środowiska zawodowego, od zaangażowania i dojrzałości delegatów zależy rozwój zawodu, dlatego niezwykle ważnym jest, kto nas będzie reprezentował. Koniec kadencji skłania do podsumowań i oceny osiągnięć organów ustępujących. Mam wrażenie, że Małopolska Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych jest liderem wśród izb okręgowych. Staramy się być zawsze blisko naszych członków i wspierać ich w każdej sytuacji życiowej i zawodowej. Szeroko uruchomiliśmy pomoc socjalną, dbamy o profilaktykę, podpisaliśmy umowę na korzystanie z kart sportowych dla naszych członków, pomagamy osobom przechodzącym na emeryturę oraz emerytkom. Na bieżąco włączamy się i staramy się wpływać na legislację. Pilnujemy tego, co dla nas najważniejsze i najistotniejsze.

W związku z wyborami delegatów na IX kadencję samorządu pielęgniarek i położnych, przypominamy o ustawowym obowiązku aktualizacji danych w rejestrach pielęgniarek i położnych. Bardzo ważną jest kwestia zatrudnienia, bo to jest warunkiem wpisania każdej osoby na właściwą listę wyborczą. Bardzo prosimy o pilne dokonanie aktualizacji tych danych.

Niezwykle istotną kwestią, wymagającą wyjaśnienia, jest bierne i czynne prawo wyborcze, które zostało uregulowane w ustawie o samorządzie pielęgniarek i położnych w art. 12.

Czynne prawo wyborcze polega na tym, że każdy członek samorządu ma prawo wybierać swoich przedstawicieli do poszczególnych organów izby, tzn. oddawać głos w wyborach.

Czynne prawo wyborcze przysługuje:

- 1) na zebraniu rejonu wyborczego – członkom samorządu z danego rejonu wyborczego;
- 2) na okręgowym zjeździe – delegatom wybranym na zebraniach wyborczych w rejonach wyborczych;
- 3) na Krajowym Zjeździe – delegatom wybranym na okręgowych zjazdach.

Ustawa przewiduje **wyjątki, w których członek samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych nie może skorzystać z czynnego prawa wyborczego**, i są to osoby:

- 1) wobec których okręgowy sąd pielęgniarek i położnych lub Naczelny Sąd Pielęgniarek i Położnych orzekł karę zakazu pełnienia funkcji z wyboru w organach samorządu albo zawieszenia prawa wykonywania zawodu;

albo

- 2) wobec których sąd powszechny orzekł prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych lub środek karny polegający na zakazie wykonywania zawodu albo sąd lub prokurator wydał postanowienie o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia wykonywania zawodu.

Bierne prawo wyborcze polega na tym, że członek samorządu pielęgniarek i położnych może być wybrany do pełnienia określonej funkcji w organach samorządu. W przypadku biernego prawa wyborczego ustawa przewiduje pewne ograniczenia.

Bierne prawo wyborcze nie przysługuje członkowi samorządu:

- 1) wobec którego okręgowa rada wydała uchwałę o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu z powodu całkowitej albo częściowej niezdolności do wykonywania zawodu spowodowanej stanem zdrowia;

lub

- 2) wobec, którego okręgowy sąd pielęgniarek i położnych lub Naczelny Sąd orzekł karę: naganny, pieniężną, zakazu pełnienia funkcji kierowniczych w podmiotach leczniczych na okres od 1 roku do 5 lat, zakazu pełnienia funkcji z wyboru w organach samorządu na okres od 1 roku do 5 lat, ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu na okres od 6 miesięcy do 2 lat, zawieszenia prawa wykonywania zawodu na okres od 1 roku do 5 lat lub pozbawienie prawa wykonywania zawodu;

lub

- 3) wobec którego sąd powszechny orzekł prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych lub środek karny polegający na zakazie wykonywania zawodu albo sąd lub prokurator wydał postanowienie o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia wykonywania zawodu;

lub

- 4) skazanemu prawomocnym wyrokiem sądu za popełnione umyślnie przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego,
 - do czasu upływu terminu zatarcia kary lub upływu terminu, na który został orzeczony środek zabezpieczający albo uchylecia zawieszenia prawa wykonywania zawodu orzeczonego w trybie, o którym mowa w pkt 1 tj. wobec którego okręgowa rada wydała uchwałę o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu z powodu całkowitej albo częściowej niezdolności do wykonywania zawodu spowodowanej stanem zdrowia.

Bierne prawo wyborcze nie przysługuje również członkowi samorządu, który za okres co najmniej jednego roku w okresie pięciu ostatnich lat przed dniem wyborów nie wykonał obowiązku opłacenia składki członkowskiej, do dnia opłacenia tej składki.

Informacja o rejonach wyborczych, miejscu, dacie i godzinie wyborów zostanie przekazana pracodawcom, pełnomocnikom, jak również zamieszczona na stronie internetowej. Zmiany w zakresie rejonu wyborczego, należy zgłaszać na piśmie, w biurze MOIPiP najpóźniej 14 dni przed planowanym zebraniem wyborczym.

Wybory przeprowadzane są na podstawie Regulaminu Wyborów do organów izb oraz trybu odwoływania ich członków, przyjętego przez I Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Pielęgniarek i Położnych VIII kadencji w dniu 23 września 2024 roku.

Jeszcze raz zachęcamy Wszystkich do wzięcia udziału w wyborach. Demokratyczne prawa gwarantują nam możliwość wpływu na kierunki działania naszego samorządu, a tym samym rozwój naszych profesji.

Stanisław Łukasik – mgr pielęgniarstwa, specjalista w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki, Sekretarz Małopolskiej Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych.

NOWE REGULACJE W PRZEPISACH PRAWA PRACY

▸ Zbigniew Cybulski; Radca prawny

W ostatnim czasie zostały wprowadzone istotne zmiany w polskim prawie pracy, które bezpośrednio wpływają na codzienność pracy personelu medycznego. Do najistotniejszych zmian należą te dotyczące wliczanie wcześniejszych umów cywilnoprawnych i kontraktów do stażu pracy, zaostreżenie przepisów dotyczących mobbingu oraz nowe reguły dotyczące korzystania z L4.

1. Wliczanie wcześniejszych umów cywilnoprawnych i kontraktów do stażu pracy.

Dotychczas do stażu pracy (od którego zależy m.in. prawo do dłuższego urlopu, dodatków stażowych czy nagród jubileuszowych) wliczał się wyłącznie okres zatrudnienia na umowę o pracę. Ustawą z dnia 26 września 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2025 poz. 1423) dodane zostały do Kodeksu pracy art. 302¹ oraz art. 302².

Na skutek powyższej nowelizacji do ogólnego i zakładowego stażu pracy zalicza się teraz również:

- okresy pracy na umowach zlecenie oraz umowach o świadczenie usług – pod warunkiem, że odprowadzano od nich składki na ubezpieczenia społeczne.
- okresy prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej (kontrakty B2B/JDG) – co dotyczy dużej grupy personelu medycznego,
- udokumentowaną pracę za granicą – w tym praktykę medyczną w innych krajach.

Zasady te weszły w życie etapami: od 1 stycznia 2026 r. dla sektora publicznego (SPZOZ-y), a od 1 maja 2026 r. dla podmiotów prywatnych (np. prywatne szpitale czy przychodnie). W efekcie wielu pracowników zyskało prawo do wyższego dodatku stażowego (wysługi lat), nagród jubileuszowych oraz dłuższego urlopu wypoczynkowego.

2. Silniejsza ochrona przed mobbingiem i dyskryminacją.

Od 5 listopada 2026 r. wchodzi w życie zmiany w kodeksie pracy dotyczące **mobbingu** oraz obowiązków pracodawców w zakresie przeciwdziałania mobbingowi i ochrony pracowników przed naruszeniami dóbr osobistych. Na dostosowanie wewnętrznych regulacji pracodawcy będą mieli czas do 5 maja 2027 r.. Nowe przepisy upraszczają definicję mobbingu. Po zmianach mobbingiem będą zachowania mające charakter nawracający, powtarzający się lub stały, które pochodzą m.in. od przełożonego, współpracownika, podwładnego, pojedynczej osoby bądź grupy. Działania te mogą mieć charakter fizyczny, werbalny i pozawerbalny. Uniezależniono również uznanie za mobbing od intencjonalności działania sprawcy lub od wystąpienia określonego skutku. Za mobbing będzie się też uważać nakazywanie lub zachęcanie do takich zachowań.

Nowe przepisy zobowiązują pracodawców, aby tworzyć warunki pracy wolne od nadużyć oraz wdrożyć skuteczne mechanizmy zapobiegania nieprawidłowościom. Po zmianach pracownik nie będzie musiał wykazywać, że dane zachowania miały charakter długotrwały. Ważna będzie za to **uporczywość działań**. Nadal jednak pojedynczy incydent, co do zasady, nie będzie kwalifikowany jako mobbing. Nowelizacja wprowadza otwarty katalog przykładowych zachowań, które mogą zostać uznane za mobbing, wśród nich znalazły się m.in.:

- upokarzanie,
- zastraszanie,
- nieuzasadniona krytyka,
- ośmieszanie,
- podważanie kompetencji zawodowych,
- utrudnianie funkcjonowania w zespole,
- społeczne izolowanie pracownika.

Pracownik, który doznał mobbingu, otrzyma prawo do ubiegania się u pracodawcy o **zadośćuczynienie** w wysokości nie niższej niż sześciokrotność minimal- ►

Fot: grafika wygenerowana przez AI

nego wynagrodzenia za pracę. Będzie mógł również dochodzić **odszkodowania**. Pracodawca, który wypłaci zadośćuczynienie lub odszkodowanie, będzie miał prawo dochodzić od osoby, od której pochodziły zachowania stanowiące mobbing, wyrównania poniesionej szkody. Pracodawcy będą też zobowiązani do określenia reguł, procedur i częstotliwości przeciwdziałania mobbingowi w regulaminie pracy lub ogłoszeniu, a także do prowadzenia działań profilaktycznych, reagowania na zgłoszenia i realnego wsparcia osób doświadczających przemocy.

Ocena, czy doszło do mobbingu, ma charakter indywidualizowany i uwzględnia okoliczności konkretnego przypadku zarówno co do rodzaju zachowań wobec pracownika, jak i jego sytuacji.

Pracodawca, który wypłacił pracownikowi zadośćuczynienie lub odszkodowanie z tytułu mobbingu, ma prawo dochodzić od osoby, od której pochodziły

zachowania stanowiące mobbing, wyrównania poniesionej szkody w wysokości odpowiadającej stopniowi winy tej osoby i pracodawcy w powstaniu szkody.

Pracodawca zatrudniający co najmniej 10 pracowników ustala reguły, procedury oraz częstotliwość działań w obszarach przeciwdziałania naruszaniu godności oraz innych dóbr osobistych pracownika, przeciwdziałania naruszaniu zasady równego traktowania w zatrudnieniu, przeciwdziałania dyskryminacji oraz przeciwdziałania mobbingowi w regulaminie, jeżeli te reguły, procedury oraz częstotliwość działań nie są określone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie pracy.

3. Elastyczniejsze L4 – kluczowe przy pracy w kilku placówkach

Od 1 stycznia 2027 roku – wejdą w życie rozwiązania dla osób posiadających **kilka tytułów do ubezpieczenia** (np. praca w kilku placówkach medycznych, dwa etaty czy połączenie etatu i zlecenia) w zakresie wystawiania L4. Do tej pory wystawione L4 automatycznie blokowało możliwość pracy u wszystkich pracodawców. Od stycznia 2027 roku **możliwe będzie chorowanie w jednej pracy i jednocześnie**

legalnym wykonywanie obowiązków w drugiej.

Nowelizacja ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (art. 17 ustawy), wprowadza dwa ułatwienia:

- **zwolnienie tylko na jeden etat.** W uzasadnionych medycznie przypadkach – jeśli pracownik posiada dwie różne umowy – zwolnienie może dotyczyć tylko jednej z nich (np. kontuzja ręki uniemożliwia ciężką pracę fizyczną na oddziale szpitalnym, ale pozwala na lżejszą pracę siedzącą w POZ).
- **czynności incydentalne.** Przepisy legalizują wykonanie drobnych, niezbędnych czynności podczas L4 (np. odebranie telefonu z kadr w sprawie grafiku czy podpisanie pilnego dokumentu), bez ryzyka natychmiastowej utraty zasiłku chorobowego.

HELENA MATOGA

– Krystyna Pęchalska

Fot: H. Matoga, pielęgniarka w opiece środowiskowej, działaczka Katolickiego Stowarzyszenia Pielęgniarek i Położnych Polskich, autorka opracowań o nestorkach pielęgniarstwa

Urodziła się w 1938 r., w Rudniku koło Myślenic. Szkołę podstawową – 7 klas – ukończyła w 1952 r., w Rudniku, a w liceum myślenickim 8 i 9 klasę. Została przyjęta do Państwowej Szkoły Pielęgniarstwa w Krakowie, gdzie wśród nauczycielek były jeszcze absolwentki uniwersyteckiej szkoły, między innymi H. Legutko. Obowiązki dyrektorki pełniła Z. Kurkova, a zastępczynią H. Chrzanowska, która osobiście wprowadzała ją do kilku środowisk podczas praktyk w Pielęgniarstwie Domowym. Wspomina ją jako najbardziej szanowaną instruktorkę, wymagającą ale serdeczną i trochę matkującą młodym dziewczętom. Szacunek, jakim ją otaczano, najbardziej ujawnił się podczas Zjazdu Absolwentek Szkoły w 1970 r., gdy H. Chrzanowska weszła nieco spóźniona. Najstarsze słuchaczki rozglądały się za

nieobecną, a kiedy drzwi się otwały i weszła, przepraszając za spóźnienie, cała sala wstała i odśpiewała na jej cześć „sto lat”¹.

Szkołę pielęgniarstwa ukończyła w 31 lipca 1956 r. Już w trakcie pracy zawodowej, w latach 1962-1964 zaliczyła 10 i 11 klasę liceum w szkole wieczorowej dla dorosłych w Liceum im. B. Nowodworskiego. Egzamin maturalny zdała w maju 1964r.

Praca zawodowa

Po szkole pielęgniarstwa dostała nakaz pracy do Szpitala Miejskiego w Zakopanem, gdzie podjęła obowiązki od 1 września 1956 r., w oddziale chirurgicznym. Jednak ze względu na braki personelu, nocne dyżury pielęgniarki pełniły jednocześnie na 3 oddziałach, np. na internie, chirurgii i ginekologii. 5 listopada 1957 r., zatrudniona w Powiatowym Wydziale Zdrowia w Myślenicach w Poradni Dziecięcej, (objęła punkt szczepień). Szczepienia odbywały się w tych latach bez obecności lekarza, pielęgniarki same kwalifikowały dzieci. Szczepiono w salach szkolnych, niekiedy zbierały się grupy matek z dziećmi od 30 do 40, wtedy łatwiej było udzielać informacji i dowiadywać się o stanie zdrowia dzieci. Największą frekwencją cieszyło się szczepienie przeciw ospie prawdziwej. Skuteczność tych szczepień dała masową odporność ludności świata. W Polsce ostatnia epidemia dotknęła Wrocław w 1963 r. Obecnie szczepionka przechowywana jest tylko awaryjnie w laboratoriach. Wyjazdy na wieś do wykonania szczepień i przeglądów higienicznych odbywały się furmankami. Ksiądz zapowiadał w kościele, kiedy będą szczepienia. Ale były też wieś, do których można było dotrzeć tylko pieszo. Pamięta, jak do Bęczarki szła przez las, w śniegu. Tam oczekiwało około 20 dzieci do zaszczepienia. Próby tuberkulinowe Moro trzeba było odczytać po 72 godzinach, więc ponowna wyprawa.

1 stycznia 1959 r., oddelegowano ją na 2 miesiące, polecenie było słowne, do zorganizowania Poradni Dziecięcej i Punktu Szczepień w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Sieprawiu i w Krzyszkowicach, które obsługiwał jeden lekarz. W Sieprawiu, zamiast 2 miesięcy, została aż do 1962 r.

Prowadziła oświatę zdrowotną, sprowadzała broszury i książeczki z księgarni z Myślenic. Zajmowała się też punktem aptecznym, leki wydawała nawet w nocy. Wielokrotnie pod nieobecność lekarza musiała udzielać pierwszej pomocy w wypadkach i różnych zdarzeniach.

W rejonie działalności ośrodka było wiele środowisk gruźliczych. Wtedy rozpoczęła się ścisła współpraca z Wojewódzką Poradnią Przeciwgruźliczą przy ul. Skawińskiej w Krakowie. Została przeszkolona w zakresie wykonywania czułych prób tuberkulinowych.

W Sieprawiu poznała męża, z którym wzięła ślub w 1961 r.

Kiedy w 1962 r., dostali mieszkanie w Krakowie, podjęła pracę w poradni dziecięcej w Przychodni Rejonowej nr 5.

W latach 1968-1973 przebywała na bezpłatnym urlopie wychowawczym w związku z urodzeniem dwójki dzieci.

W tym czasie zreorganizowano Służbę Zdrowia, powstały ZOZ-y. Po zakończeniu urlopu bezpłatnego pracowała w pobliskiej Przychodni Rejonowej nr 6 na ul. Ułanów 29a. Początkowo na 1/2 etatu, jeżdżąc po okolicznych wsiach, które również obsługiwała ta przychodnia, pobierała u pacjentów krew do badań analitycznych. Po niedługim czasie przeniesiono ją do Poradni Dziecięcej i ponownie objęła szczytowania.

W 1979r., została mianowana przełożoną Przychodni Rejonowej nr 6 na ul. Ułanów 29a. Kurs specjalizacyjny w zakresie pielęgniarstwa środowiskowego ukończyła w 1981 r.

Pod koniec 1981 r., wprowadzono stan wojenny, podczas którego dyrektor ZOZ-u dr Andrzej Wiśniewski był komisarzem wojennym. W przychodni organizowano dyżury nocne dla lekarzy, ponieważ telefony były wyłączone. Wezwanie karetki było możliwe tylko poprzez patrol wojskowy kontrolujący ulicę. Wtedy też wraz z personelem działała w konspiracji. Ankiety solidarnościowe, które rozprowadzał mąż nauczycielki, chowane były pod lodówkę. Mąż dr Szybowski wykładał na AGH, a syn tam studiował, miała więc pełną informację o zatrzymanych studentach. Dr Szybowska proponowała, aby zorganizować przekazanie informacji do rodzin studentów internowanych. Odby-

wało się to pod pozorem wizyt domowych, bacznie obserwując otoczenie i sprawdzając, czy nie ma „kotła”. Poinformowanie rodziny zatrzymanego młodego Miodowicza, dr Szybowska wzięła na siebie. Ponieważ na półpiętrze ktoś stał, minęła właściwe drzwi, poszła piętro wyżej, pomruczała, że chyba pomyliła adresy i wycofała się. Dopiero następnego dnia udało się bezpiecznie przekazać informację rodzinie.

Personel przychodni włączył się również w działalność pomocową. Pielęgniarki roznosiły paczki żywnościowe, mając rozeznanie, kto jest najbardziej potrzebujący. Później przychodziły dary do Kurii i stamtąd rozdawano sprzęt jednorazowy do przychodni. Tam poznała siostrę Serafinę Paluszek, współpracownicę H. Chrzanowskiej w Pielęgniarstwie Parafialnym.

Pracując na Ułanów, nie tylko wypełniała obowiązki przełożonej, ale w miarę potrzeb brała zastępstwa na chirurgii, na stacji zastrzykowej, a rano w rejestracji. Wspomagała zorganizowanie ogólnodostępnego bufetu w suterrenach przychodni.

W styczniu 1988 r., kolejny raz skorzystała z bezpłatnego urlopu, ponieważ poproszono ją o opiekę nad dzieckiem polskich imigrantów w Szwecji. Podczas pobytu, matka dziecka, lekarka, przekazywała jej wiele informacji z zakresu tamtejszej organizacji opieki pielęgniarstwa, dystrybucji leków, obowiązujących tam już wtedy kodów paskowych.

W 1988 r., odrodziło się Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie (PTP) w Krakowie, przewodniczącą została mgr Stanisława Lebica. Liderki pielęgniarstwa w PTP opracowały ankietę dotyczącą warunków bytowych pielęgniarek. Janina Flaga zaproponowała jej współpracę w początkach działalności Spółdzielni Mieszkaniowej dla Pielęgniarek. Pełniła funkcję członka Zarządu przez kilkanaście lat. W efekcie tych działań wybudowano 178 mieszkań w dwóch blokach na ul. Zachodnia 5 i Zachodnia 7 oraz w jednym bloku na ul. Rostrowskiego 16. Powstały też lokale użytkowe, garaże, miejsca postojowe i w pełni wyposażony plac zabaw.

Minister Zdrowia i Opieki Społecznej na wniosek PTP-u 1.01.1989 r., powołał ją na zastępcę Rzecznika Dobrej Służby Zdrowia przy Okręgowej Komisji Kontroli Zawodowej w Krakowie. Przydzielono jej dochodzenia przy rozpoznaniu zgłaszanych wykroczeń w zakresie szczytowania. Funkcję pełniła do 1991 r., czyli

Fot: Konferencja z okazji 60 rocznicy PTP. H. Matoga ze swoimi nauczycielkami i koleżankami. W pierwszym rzędzie Janina Grodzicka i Seweryna Mikucka. 2017 r.

do czasu utworzenia sądu przy Małopolskiej Okręgowej Izbie Pielęgniarek i Położnych (MOiPiP).

W tym czasie na Uniwersytecie Jagiellońskim otwarto Uniwersytet Trzeciego Wieku. Zgłosiła swoje uczestnictwo i rozpoczęła studia 2.11.1989 r. Nauka trwała 3 lata. Jako pracę końcową cała grupa zaplanowała dom opieki dla emerytów polonijnych.

1989 r., to kolejna reorganizacja w Służbie Zdrowia i ZOZ-y zostały przekształcone w ZLO – oddzielono szpitale od lecznictwa otwartego. W ZLO Śródmieście pełniła funkcję naczelniej pielęgniarki.

W 1993 r., ukończyła kurs doskonalący „Podstawowe założenia i metodyka pracy pielęgniarki rodzinnej”, który odbywał się w Lublinie na Akademii Medycznej u prof. Kawczyńskiej-Butrym. Obejmował 100 godzin wykładów. Tam poznała Janinę Fetlińską, późniejszą senator. Maria Cisek zachęcała, aby utworzyć Kolegium Pielęgniarek Rodzinnych, na wzór Kolegium Lekarskiego. Po kontakcie z J. Fetlińską, utworzyły oddział w Krakowie, i opracowały kompetencje i pilotażową wycenę punktową usług pielęgniarskich. Została prezesem utworzonego Kolegium. Tutaj bardzo przydała jej się również wiedza z funkcjonowania szwedzkiej służby zdrowia, którą nabyła podczas wcześniejszego półrocznego wyjazdu.

Była członkiem stowarzyszenia STOMOZ (Stowarzyszenie Menedżerów Ochrony Zdrowia). W odrestaurowanym zamku w Suchej Beskidzkiej, naczelną pielęgniarką B. Machoczek, członek STOMOZ, wspólnie z przedstawicielkami krakowskiego Kolegium zorganizowały I Konferencję Pielęgniarek i Położnych.

Systematycznie organizowała szkolenia, zapraszając prelegentów orientujących się w najnowszych osiągnięciach w pielęgniarstwie i medycynie. Między innymi o nowoczesnym leczeniu cukrzycy, obsługi glukometrów, pielęgnacji stomii. Zorganizowała wyjazd do nowo otwartego Szpitala Matki Polki dla położnych, aby zobaczyć profesjonalną poradnię laktacyjną i nowoczesną salę porodową. W szkoleniach udział brały również pielęgniarki z wiejskich ośrodków; Trzyciąż, Sułoszowa, Jerzmanowice, Cianowice i Skała, które podlegały pod ZLO.

Wspierała tworzenie się MOiPiP, służyła pomocą, była dyrektorem I Zjazdu.

Jako naczelną miała pod opieką Dzienny Ośrodek Adaptacyjny na ul. Piekarskiej dla dzieci niepełnosprawnych. Przy Ośrodku działało jeszcze Stowarzyszenie „Bądźcie z nami” założone przez Cecylię Chrzęścik. Stowarzyszenie organizowało spotkania integracyjne, pikniki, najczęściej w Korzkwi. W hotelu Novotel organizowano wieczory połączone z aukcjami na rzecz podopiecznych. Występował m. in. Zb. Wodecki, A. Sikorowski, Brathanki, D. Gnatowski. Kontakty ze Stowarzyszeniem utrzymywała aż do 2020 r.

Do ZLO Śródmieście należała też obsługa wizyt papieskich. Pielęgniarki miały rozstawione namioty na Błoniach krakowskich, pełniły nocne dyżury dzień przed przyjazdem Ojca Świętego. W dzień dołączali do nich lekarze.

Działalność społeczna

Od 1990 r., była przez kilka lat, członkiem komisji rewizyjnej w Stowarzyszeniu Samorządny Kraków.

Należała do Arcybractwa Miłosierdzia od 2013 r., gdzie pełniła funkcję sekretarza w 2017r. Jest to organizacja dobroczynna, założona przez ks. Piotra Skargę, udzielająca pomocy potrzebującym. Na marginesie trzeba zauważyć, że sposób organizacji Arcybractwa, jego działania i udzielania pomocy fascynował H. Chrzanowską. W 1938 r., napisała obszerny artykuł na łamach „Pielęgniarki Polskiej” zatytułowany „Miłosierdzie Skargi”. Wraz z K. Pęczalską pomagały w rozpatrywaniu wniosków i wykonywały wizytacje potrzebującym.

Działalność w Katolickim Stowarzyszeniu Pielęgniarek i Położnych Polskich (KSPiPP) i działalność publicystyczna

Pomogła zorganizować zebranie wyborcze KSPiPP. Izabela Ćwiertnia, pierwsza prezes oddziału napisała razem ks. K. Kubikiem i ks. Antonim Sołtysikiem wniosek o rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego H. Chrzanowskiej, który wręczono ks. kar. Franciszkowi Macharskiemu.

3 listopada 1998 r., ks. kardynał powołał Trybunał Procesu w składzie:

- postulator – ks. A. Sołtysik,
- wicepostulator – pielęgniarka H. Matoga.
- Komisja Historyczna – prof. dr hab. Urszula Perkowska – przewodnicząca Komisji,
- członek pielęgniarka – K. Pęchalska,
- członek pielęgniarka – Maria Przybylska.
- notariusz pielęgniarka – prawnik Maria Cherian,
- koordynator – ks. K. Kubik.

Jako wicepostulator organizowała, koordynowała i wyznaczała godziny i terminy tych przesłuchań, prowadziła zeszyt korespondencji. Pomagały jej nestorki pielęgniarstwa: szkolna koleżanka pielęgniarka J. Kotecka. Przesłuchano około 72 świadków.

Razem z I. Ćwiertnią zorganizowały Sympozjum w 25 lecie śmierci H. Chrzanowskiej, w którym uczestniczyło około 300 osób.

Fot: Promocja książki „W kręgu opiekuńczego czepka”. 1999 r.

Zbierając materiały do procesu beatyfikacyjnego w Archiwum Państwowym, znalazła szereg dokumentów dotyczących działalności Rady Głównej Opiekuńczej (RGO) i pielęgniarek tam pracujących, oraz kwestionariusze pielęgniarek pracujących w różnych

placówkach wypełnianych dla okupanta. Przejrzała też mikrofilmy i dokumenty żydowskich pielęgniarek między innymi Sary Gołębianki. Dotarła również do żyjących uczestniczek tamtych wydarzeń: Amandy Baral-Foltyn, J. Koteckiej, Marii Bulagi-Truszkowskiej, Janiny Węglowskiej, Marii Ferkówny, Marii Połębskiej, Jadwigi Wiktor. Postanowiła wykorzystać zdobytą wiedzę do napisania książki „*W kręgu opiekuńczego czepka*”. Uroczysta promocja odbyła się w 1999r., w Domu Lekarza przy ul. Radziwiłłowskiej 2. Przemawiały prof. dr U. Perkowska i dr S. Poznańska. Publikacja została zauważona przez szereg środowisk naukowych. Powołuje się na nią tak znamienita instytucja jak „Przystanek Historia”, a prof. Bożena Urbanek z warszawskiego PAN zwróciła się do niej o opracowanie rozdziału „Zgromadzenie ss. Miłosierdzia św. Wincentego a’ Paulo, a krakowskie pielęgniarstwo (do I połowy XX wieku)” do książki „Zawód Pielęgniarki na Ziemiach Polskich w XIX i XX wieku”, która została wydana przez Senat RP w Warszawie.

Z podobną propozycją wystąpiła również redakcja wydawnictwa oo. misjonarzy (rozdział dotyczący posługi pielęgniarskiej s. I. Łuszczkiewicz). Opracowanie ukazało się w 123 tomie kolejnego rocznika 2015 *Nasza Przyszłość, studia z dziejów Kościoła i kultury katolickiej w Polsce*, str. 279.

Swoją książkę przesłała również do Watykanu, dedykując ją Janowi Pawłowi II, jako najważniejszej Osobie, z którą współpracowała H. Chrzanowska. W imieniu Jana Pawła II otrzymała podziękowanie z Sekretariatu Stanu.

Jest autorką rozdziałów: o M. Epstein, H. Chrzanowskiej, M. Wiszniewskiej, E. Borkowskiej, Stowarzyszeniu Pań Miłosierdzia w *Dzieje Pielęgniarstwa w Krakowie* pod red. dr K. Zahradniczek.

Wypowiadała się w Radiu Kraków w audycjach redaktor M. Florkowskiej;

2016r. – „Ślady” – reportaż przybliżający H. Chrzanowską,

listopad 2018 r. – „Pod lupą - śladami krakowskich pielęgniarek” – 5 rozmów o historii pielęgniarstwa,

maj 2020 r. – „Kobiety o silnych charakterach, Siostra Maria Epstein” – cykl „Wieczorny gość”,

listopad 2021r. – „Hanna Chrzanowska i skwer jej imienia przy ul. Łobzowskiej w Krakowie”,

grudzień 2021 r. – „Anna Rydlówna i Pepa Singer

– pielęgniarki uwiecznione w „Weselu” Stanisława Wyspiańskiego”,

maj 2023 r. – „Pięć lat od beatyfikacji H. Chrzanowskiej, wspomnienia uczennic”.

Służyła radą czy udostępnianymi materiałami archiwalnymi w licznych filmach; o H. Chrzanowskiej, A. Rydlównie, K. Wojtyle.

Na przestrzeni wielu lat zamieszczała też szereg artykułów w czasopiśmie „Ad Vocem”, później „Małopolskie Pielęgniarki i Położne”. Były to m.in.:

11.2004 r. – Konspiracyjna pomoc krakowskich pielęgniarek dla walczących w powstaniu warszawskim,

12.2004 r. – Siostra Magdalena Maria Epstein,

04.2005 r. – Katyń – 65 rocznica wydania wyroku śmierci,

06.2005 r. – Inwigilacja środowiska pielęgniarskiego w Krakowie,

01.2006 r. – Ul. Julii Nenka,

06.2006 r. – Moje Taize,

06.2007 r. – Relacja z uroczystości zamknięcia procesu beatyfikacyjnego Śl. Bożej Magdaleny Marii Epstein,

09.2007 r. – część pierwsza Pielęgniarstwo Parafialne,

11-12.2007 r. – część druga Pielęgniarstwo Parafialne,

05.2008 r. – część trzecia Pielęgniarstwo Parafialne,

05-06.2009 r. – 30 rocznica pierwszej pielgrzymki JP II do Polski,

09-10.2009 r. – 70 rocznica wybuchu II wojny światowej,

12.2010 r. – Obchody stulecia śmierci Florence Nightingale w Londynie,

01.2011 r. – Wspomnienia o Bronisławie Supranowicz, zmarłej 100-letniej pielęgnowarce,

09-10.2011 r. – Aleksandra Dąbbska-Rudecka uhonorowana medalem Yad Washem,

01.2012 r. – Relacja z wystawy w Bibliotece Jagiellońskiej,

05-06.2012 r. – Wspomnienie o Genowefie Przybyłowej,

05-06.2013 r. – Uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej poświęconej Marii Epstein,

01-02.2014 r. – Uroczystość z okazji 115 rocznicy urodzin szarytki s. Izabeli Łuszczkiewicz SM,

11-12.2014 r. – Irena Iżycka – 1928-2014r.,

07-08.2015 r. – Miłosierdzie, które dało początek pielęgniarstwu,

03-04.2017 r. – Mgr Stanisława Lebica 16.06.1932 – 01.04.2017,

01-02.2019 r. – Uroczystość odsłonięcia tablicy pa-

miątkowej poświęconej prof. Ignacemu Chrzanowskiemu,

11.-12.2021 r. – Maria Podgórska 1927 – 2021,

05-06. 2022 r. – Wysiedlenia i uchodźstwo ludności cywilnej z Krakowa i Galicji po wybuchu I wojny światowej w 1914r.

W związku z procesem beatyfikacyjnym H. Chrzanowskiej brała czynny udział w konferencjach:

- Pielęgniarstwo wobec zagrożenia wartości
 - w 100-lecie urodzin H. Chrzanowskiej w 2002 r.,
- Dziedzictwo Śl. Bożej H. Chrzanowskiej w 40 rocznicę śmierci w 2013 r.

6 kwietnia 2016r. odbyła się ekshumacja doczesnych szczątków Służebnicy Bożej H. Chrzanowskiej. Przeniesiono je do krypty kościoła św. Mikołaja przy ul. Kopernika 9 w Krakowie. Wraz z wytypowanymi osobami czynnie asystowała przy oczyszczaniu szczątków, składaniu kości i oddzielaniu odpowiednich kości na potrzeby relikwii.

Przed samą beatyfikacją, w 2018 r., odbyło się wiele spotkań, m.in.:

- w kurii krakowskiej z zespołem powołanym przez metropolitę M. Jędraszewskiego do organizacji uroczystości beatyfikacyjnej, na Uniwersytecie Jana Pawła II,
- w episkopacie tuż przed beatyfikacją odbyła się konferencja z dziennikarzami, gdzie jako wicepostulator mówiła o H. Chrzanowskiej; o jej warszawskim rodowodzie, o pomocy powstańcom w Pruszkowie i o działalności w RGO w Krakowie,
- na spotkaniu z dziećmi w cyklicznym programie TVP1 *Ziarno* – przybliżała dzieciom postać H. Chrzanowskiej jako pielęgniarki.

Jest współredaktorką i współautorką albumu *Dama Miłosierdzia*, wydane przez MOiPiP po beatyfikacji H. Chrzanowskiej.

Wiedza, którą zdobyła podczas kwerendy dokumentów w procesie beatyfikacyjnym zaowocowała także licznymi kontaktami z instytucjami upamiętniającymi walkę o wolność.

I tak w 1999 r., brała udział w konferencji w Toruniu zorganizowanej przez Archiwum Pomorskie AK ►

Fot: H. Matoga niesie relikwie bł. Hanny na mszy beatyfikacyjnej. 2018 r.

Memoriał gen. Marii Wittek, gdzie zaprezentowała swoją książkę *W kręgu opiekuńczego czepka* i wygłosiła krótki referat na temat udziału krakowskich pielęgniarek w II wojnie światowej. W późniejszych latach nadal współpracowała z Archiwum Pomorskim, udostępniała materiały archiwalne i artykuły dotyczące udziału kobiet w walce o niepodległość Polski. Między innymi o Aleksandrze Mianowskiej, członkini PŻ (Pomoc Żołnierzom), znanej tłumaczce (przetłumaczyła na nowo Robinsona Cruzo).

Archiwum Pomorskie AK Memoriał gen. M. Wittek 27 grudnia 2007 r., uhonorowało ją odznaką wyrażającą podziękowanie za współpracę w upamiętnianiu udziału żołnierzy – kobiet w walce o niepodległość Polski na wszystkich frontach II wojny światowej.

Mjr Stanisław Dąbrowa-Kostka zainspirował ją do opracowania biogramu M. Starowieyskiej do Słownika Biograficznego PAN wydawanego w Krakowie.

Z okazji 70 rocznicy wyjścia warszawiaków do Obozu w Pruszkowie nawiązała kontakt z Muzeum Dulag 121, w jej rodzinnym domu mieszkał przez kilka miesięcy wysiedleniec z Warszawy przydzielony na kwaterę przez RGO. Ponadto miała już wiedzę o krakowskich pielęgniarkach, które podczas wojny były kurierkami, wysyłane do obozu przez H. Chrzanowską i dr J. Lebiotę. Wyposażane były w czyste druki kenkart i pieczęcie, a zwłaszcza w potrzebny sprzęt od PCK. W ten sposób wydano powstańcom około 300 „lewych” dokumentów. Kontakty do Muzeum Dulag 121 i pismo, które tam skierowała przekazała KSPiPP.

Po rozpoczęciu procesu beatyfikacyjnego s. Magdaleny Marii Epstein została powołana na członka Ko-

misji Historycznej razem z siostrą Emmanuelą Sarga. Przypadała też wtedy 60 rocznica śmierci M. Epstein, i z jej inicjatywy, PTP przy współudziale ss. Dominikanek, zorganizowało w hotelu Wit Stwosz konferencję.

Była także inicjatorką i współorganizatorką wystawy o M. Epstein w Bibliotece Jagiellońskiej. Organizując wystawę, nawiązała współpracę z siostrami szarytkami, które dostarczyły ciekawe eksponaty sprzętu medycznego, a osobiste rzeczy M. Epstein wypożyczyły ss. dominikanki.

Natomiast w 70 rocznicę śmierci Służebnicy Bożej odbyła się konferencja „Geniusz kobiety drogą do świętości. Służebnica Boża s. M. M. Epstein i kobiety jej epoki w służbie chorym i potrzebującym”, gdzie wygłosiła słowo wstępne. Poproszono ją też o konsultacje podczas tworzenia nowej wystawy w budynku PCK. Wystąpiła z propozycją wmurowania tablicy upamiętniającej s. M. Epstein – na ścianie dawnego jej domu, pałacyku na rogu Pijarskiej i Sławkowskiej². Tablica została ufundowana przez Małopolską Okręgową Radę Pielęgniarek i Położnych w Krakowie.

Fot: Po prezentacji. **Na zdjęciu od lewej:** prowadząca sesję dr Jane Brooks – Uniwersytet w Manchester Department Historii Pielęgniarstwa, Helena Matoga, dr Małgorzata Brykczyńska

Brała aktywny udział w licznych konferencjach:

- Konferencja Polsko-Duńska organizowana przez PTP w Myślenicach na terenie szkoły pielęgniarskiej w 1993 r.
- międzynarodową konferencję na Uniwersytecie Royal Holloway University Of London w 100-lecie śmierci Florence Nightingale: „Perspektywy międzynarodowe w historii pielęgniarstwa”.

Przedstawiła referat i prezentację „Krakowskie pielęgniarki na wszystkich frontach wojen” przetłumaczony na j. angielski, umieszczony w materiałach pokonferencyjnych.³ w 2010 r. ,

- konferencja w auli CM UJ , „XX lecie Krakowskiego Oddziału KSPPiP”. Przygotowała wystawę „Inwigilacja katolickiego środowiska pielęgniarskiego” w 2015 r. ,
- Konferencja w Gdańsku Kolegium Rodzinnego z Wydz. Pielęgniarstwa, przedstawiła początki praktyk pielęgniarskich w Krakowie .

Brała też z koleżankami udział w uroczystości upamiętniającej sanitariuszkę Teresę Grodzińską.

Zaproszona w listopadzie 2018 r. do Ostrowa Wielkopolskiego do tamtejszego Medycznego Studium Zawodowego im. Hanny Chrzanowskiej⁴ na wręczenie indeksów pierwszorocznym słuchaczom. Przedstawiła sposoby, w jaki H. Chrzanowska włączała elementy podstawowej rehabilitacji w pielęgnację chorych.

Helena Matoga jako inspiratorka

Z jej inicjatywy wystąpiono z wnioskiem o pośmiertne przyznanie medalu Florence Nightingale H. Chrzanowskiej i M. Starowieyskiej . Gdy przyznanie medalu okazało się niemożliwe z racji upływu lat od śmierci, złożono wnioski o taki medal dla Aliny Rumun, żyjącej jeszcze kontynuatorki dzieła H. Chrzanowskiej. Medal ten przyznano i wręczono w 2007 r.

Przy okazji nadania honorowego obywatelstwa miasta Zawiercia dla A. Rumun we wrześniu 2017 r. w 10 rocznicę jej śmierci, zainspirowała MOIPiP, aby ufundowano tablicę na jej nagrobku z wygrawerowanym medalem Florence Nightingale. Podobnie z jej inicjatywy, przy zmianie nagrobka A. Rydlówny, wygrawerowano na nim medal Florencji Nightingale.

Była także pomysłodawcą złożenia w 2017 r., wniosku o przyznanie medalu Florencji Nightingale dla pielęgniarki, kpt. Anny Kaczmarczyk, uczestniczki misji stabilizacyjnych w ramach kontyngentu NATO. Wniosek został złożony przez Małopolską Okręgową Radę Pielęgniarek i Położnych w Krakowie do Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża w Genewie. Medal wręczono 12 maja 2017 r.

Odnaczenia, jakimi została uhonorowana:

- Odznaka za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia – Min. Zdrowia w 1985 r.,
- Honorowa Odznaka PTP w 1994 r.,
- Odznaka Honorowa „Za Zasługi dla Ochrony Zdrowia” – Min. Zdrowia w 2007 r.,
- Odznaka za upamiętnianie udziału żołnierzy – kobiet w walce o niepodległość Polski na wszystkich frontach drugiej wojny światowej.- Memorial gen. Marii Wittek w 2007 r.,
- Odznaka „Honoris Gratia” – Prezydent Miasta Krakowa w 2013 r.,
- Honorowe Odnaczenie Samorządu Pielęgniarek i Położnych w 2016 r.,
- Medal Pamiątkowy 100-lecia Małopolskiego Oddziału Okręgowego Polskiego Czerwonego Krzyża w 2019 r.,
- Z okazji obchodów 400-lecia (1621-2021) obecności mniszek dominikanek w klasztorze na Gródku w Krakowie przyznano jubileuszowe medale. Wśród wyróżnionych znaleźli się: ks. K. Kubik, H. Matoga, T. Wadas, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa CMUJ.
- Srebrny Krzyż Marszałka Województwa Małopolskiego w 2022 r.

W 1997 r., przeszła na wcześniejszą emeryturę i przeprowadziła się do Sieprawia, ponieważ rodzice wymagali już opieki. Opiekę nad rodzicami sprawowała naprzemiennie z siostrą. Zajmowała się również wnukami. Nadal mieszka w Sieprawiu.

Cały czas była też blisko z A. Rumun, s. S. Paluszek i J. Kotecką aż do ich śmierci. Obecnie chodzi do DPS do jedynej żyjącej podopiecznej H. Chrzanowskiej.

Podsumowanie

Trzeba podkreślić jej ogromny i nieoceniony wkład w odszukiwaniu, gromadzeniu i przechowywaniu materiałów archiwalnych. Zdobywała je nie tylko podczas ►

kwerendy w archiwach, o czym już wspomniano wcześniej, ale też śledząc prasę, różnego rodzaju wydawnictwa, nawiązując przeróżne kontakty. Między innymi osobiście spotkała się z redaktorem J. Masłowskim, autorem książki *Pielęgniarki w drugiej wojnie światowej* oraz współredaktorem roczników *Zeszytów Oświęcimskich*. Zebrała szereg dokumentów i informacji o całej rzeszy nesterek pielęgniarstwa, zwłaszcza od współpracownic i podopiecznych H. Chrzanowskiej. Dzięki temu przejęła bezcenne pamiątki po Błogosławionej i całą jej spuściznę z rąk A. Rumun. Materiały te stanowią obecnie bezcenny zasób archiwum krakowskiego oddziału KSPiPP, wykorzystywany do licznych prac licencjackich, magisterskich, doktoranckich i naukowych. Na tych materiałach pielęgniarki krakowskie, i nie tylko, budują swoją wiedzę historyczną o zawodzie, o odwadze i męstwie jego wybitnych postaci, o wysiłku, aby zawód pielęgniarki uczynić zawodem mądrym i pożytecznym, korzystającym z najnowszych osiągnięć medycyny.

Literatura:

1. Wersję tę, zapamiętaną przez H. Matoga potwierdzają jej żyjące jeszcze koleżanki; Janina Flaga i Aleksandra Opalska. W pierwszej części *Dzieje pielęgniarstwa w Krakowie* str. 305 E. Walewska i T. Radzik błędnie podają, że „sto lat” zostało odśpiewane w reakcji na przemówienie T. Kulczyńskiej.
2. Podobną tablicę próbowano umieścić na murze domu, w którym mieszkała H. Chrzanowska, ze względu na brak zgody jednego lokatora nie było to możliwe.
3. Prezentację, abstrakt oraz wszelkie dane dotyczące autorki przełożyła na język angielski absolwentka Studium Medycznego Nr3 w Krakowie Joanna Zubel, w 2010r. pracownik naukowy Uniwersytetu IGNATIANUM, tłumaczka dokumentów i folderów poświęconych Bł. Hannie Chrzanowskiej na język angielski.
4. Pierwsza szkoła medyczna w Polsce, która przyjęła imię Hanny Chrzanowskiej.

Krystyna Pęczalska – lic. pielęgniarstwa, absolwentka Medycznego Studium Zawodowego nr 1 Wydział Pielęgniarstwa w Krakowie i Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum.

PODZIĘKOWANIA

PODZIĘKOWANIA

Pragnę złożyć serdeczne podziękowania całemu personelowi III Oddziału Chorób Wewnętrznych i Metabolicznych /oddział żeński/ w Szpitalu Specjalistycznym im. J. Dietla w Krakowie. W placówce przebywałam na przełomie lipca i sierpnia, dziękuję za profesjonalną opiekę, troskę i życzliwość okazaną mi podczas pobytu. Podziękowania kieruję do wszystkich pracowników z wyrazami wdzięczności za fachowość, cierpliwość i ludzkie ciepło, które bardzo pomogły mi w powrocie do zdrowia. Dziękuję za każdy uśmiech, dobre słowo i zaangażowanie w wykonywaną pracę. Życzę Państwu dużo zdrowia, satysfakcji zawodowej oraz dalszych sukcesów.

Dziękuję serdecznie,

Barbara Wyka

JOGA JAKO NARZĘDZIE PROMOCJI ZDROWIA PSYCHICZNEGO

▸ Iwona Dzięgiel

Fot: grafika wygenerowana przez AI

JOGA znaczy „teraz”. Tak wyjaśnił znaczenie tego słowa indyjski filozof Ryszi Patańdźali w II w. p.n.e. Napisał Jogasutry, by pomóc innym zrozumieć jogę. To właśnie jego uznaje się za twórcę filozofii jogi.

Czy kiedykolwiek próbowałeś żyć tu i teraz, bieżącą chwilą, bez rozpraszania uwagi, bez skupiania się na myślach w głowie? To trudne. Już samo trwanie w bezruchu przez chwilę może być dla wielu nie do zaakceptowania. Joga to „umiejętność oderwania się od działań umysłu”. Słowo „joga” oznacza „jednoczyć” lub „łączyć” – odnosi się do harmonizowania ciała, umysłu, oddechu i ducha.

W Polsce joga najczęściej funkcjonuje jako świecka forma rekreacji ruchowej ukierunkowana na zdrowy styl życia (wellness), choć czasem budzi też kontrowersje światopoglądowe w środowiskach tradycyjnych. Negatywne skojarzenia z jogą dotyczą najczęściej obaw o jej religijne podłoże. Należy wyjaśnić, że dziś joga ma wiele postaci w zależności od kultury i regionu.

W Stanach Zjednoczonych joga jest traktowana głównie jako intensywny trening fitness (np. Power Yoga) oraz komercyjny styl życia skupiony na fizyczności i elastyczności ciała.

W krajach Europy Zachodniej dominuje podejście prozdrowotne i terapeutyczne, gdzie jogę traktuje się jako skuteczną metodę na redukcję stresu oraz rehabilitację kręgosłupa.

W Ameryce Południowej praktyka jogi silnie łączy się z kulturą holistyczną, ekologią oraz lokalnymi rytuałami szamańskimi i bliskością z naturą.

W Australii joga jest naturalnym elementem kultury plażowej i outdoorowej, mocno powiązanym z surfingiem i dbaniem o ogólną sprawność fizyczną na świeżym powietrzu.

W Azji joga wiąże się z medytacją, a **w Tajlandii** jest elementem tradycyjnych technik leczniczych a także masażu.

Nawet w krajach muzułmańskich, joga znalazła swoje miejsce – w zsekularyzowanej formie czysto fizycznego treningu, całkowicie odartego z hinduistycznych rytów, mantr oraz podłoża religijnego. Joga także tu stara się zaspokajać lokalne potrzeby kulturowe.

Istnieje wiele odmian jogi, a każda z nich kładzie nacisk na inne elementy: **od dynamiki i siły po relaks i medytację.**

Najpopularniejsze style jogi:

- **Hatha Joga** – klasyczna, spokojna joga skupiona na podstawowych pozycjach (**asanach**) i od-

dechu. Idealna dla **osób początkujących**.

- **Vinyasa Joga** – dynamiczny styl, w którym płynnie przechodzi się z jednej pozycji do drugiej w rytm oddechu. Przypomina **taniec w ruchu**.
- **Ashtanga Joga** – bardzo wymagająca fizycznie, uporządkowana odmiana. Wykonuje się w niej zawsze **tę samą, stałą sekwencję** pozycji.
- **Yin Joga** – powolna, statyczna praktyka, gdzie w jednej pozycji zostaje się na kilka minut. Głęboko **rozciąga powięź** i wycisza.
- **Kundalini Joga** – skupia się na **energii wewnętrznej**, rozwoju duchowym, śpiewaniu mantr oraz intensywnych technikach oddechowych (**pranajama**).
- **Bikram Joga (Hot Joga)** – ćwiczona w sali nagrzanej do około **40°C** przy wysokiej wilgotności, co przyspiesza rozciąganie i detoksykację.
- **Joga Iyengara** – kładzie ogromny nacisk na **anatomiczną precyzję**. Wykorzystuje koce, paski i klocki, ułatwiając ćwiczenia osobom z ograniczeniami.

Intencje osób sięgających po jogę są zróżnicowane – od poszukiwań głębszej duchowości, przez chęć rozładowania napięcia nerwowego, aż po czysto estetyczną chęć poprawy sylwetki. Bez względu na osobistą motywację, każda decyzja o rozpoczęciu praktyki jest dobra. Joga oferuje przestrzeń, w której każdy odnajdzie element odpowiadający jego aktualnym potrzebom.

Współcześnie joga w swoich różnorodnych odmianach przenika do różnych dziedzin naszego życia. Można ją znaleźć nie tylko w klubach fitness, ale też w medycynie: ortopedia i fizjoterapia (schorzenia kręgosłupa i stawów), kardiologia (nadciśnienie i profilaktyka zawałów), neurologia i psychiatria (zaburzenia lękowe, migreny, bezsenność), pulmonologia (astma i POCHP), ginekologia i onkologia (wsparcie hormonalne i łagodzenie skutków terapii). Joga, która powstała w Indiach 5000 lat temu, okazała się klinicznie skuteczna.

Badania dowiodły, że praktykowanie jogi wykazuje szerokie spektrum działania terapeutycznego, wspomagając leczenie licznych chronicznych schorzeń i dolegliwości. Wpływa korzystnie na redukcję bólów migrenowych i kostno-stawowych, ułatwia kontrolę masy ciała oraz wspiera terapię stanów depresyjnych i objawów okresu przekwitania. Realizacja pozycji fizycznych (*asan*) w połączeniu z technikami oddechowymi stymuluje układy: krążenia, nerwowy i mięśniowy, optymalizując metabolizm oraz natlenienie tkanek. Aktywność ta znajduje również zastosowanie

w opiece perinatalnej – u kobiet w ciąży skutecznie niweluje bóle odcinka lędźwiowego i poprawia kondycję psychofizyczną.

Praktyka jogi stanowi formę aktywności wellness, która stymuluje i wspiera naturalne mechanizmy obronne organizmu. Poprzez stosowanie określonych pozycji (*asany*), wzorców oddechu (*pranajama*) i technik skupienia (*dhyana*), udowodniono, że joga wpływa tonująco na oś podwzgórze-przysadka-nadnercza, co skutkuje redukcją syntezy kortyzolu. Taka modulacja hormonalna bezpośrednio przeciwdziała stresowi, reguluje ciśnienie krwi oraz wspiera homeostazę glikemiczną organizmu.

Badania wykazały, że joga może znacząco poprawić zdrowie psychiczne. Udowodniono korzystny wpływ jogi na redukcję stresu zawodowego. Zgodnie z najnowszymi badaniami medycznymi typu "umbrella review" (przeglądów systematycznych i metaanaliz) z 2025 roku praktykowanie jogi wykazuje udowodnioną, wysoką skuteczność w następujących obszarach:

Depresja: Joga znacząco redukuje objawy lękowe i depresyjne. Wpływa na obniżenie poziomu kortyzolu (hormonu stresu) oraz stymuluje wydzielanie neuroprzekaźników odpowiedzialnych za dobry nastrój (np. kwasu GABA).

Nadciśnienie tętnicze: Poprzez aktywację przywspółczulnego układu nerwowego (odpowiedzialnego za relaks i regenerację), joga pomaga obniżyć ciśnienie skurczowe i rozkurczowe krwi oraz tętno spoczynkowe.

Cukrzyca typu 2: Regularna praktyka wspiera regulację poziomu glukozy we krwi, poprawia wrażliwość komórek na insulinę oraz wspomaga profil metaboliczny pacjentów.

Zarządzanie zmęczeniem: Ćwiczenia oddechowe (*pranajama*) połączone z *asanami* redukują subiektywne uczucie wyczerpania, poprawiają jakość snu i podnoszą ogólny poziom energii życiowej.

Praktyka jogi wykracza poza sferę fizyczną. Badania dowodzą, że połączenie ruchu z nauką etyki i duchowością przynosi lepsze efekty: nie tylko fizyczne, ale też psychologiczne. Wnioski te potwierdzają, że holistyczna joga stanowi skuteczne narzędzie wzmacniające kondycję psychiczną oraz wspierające profilaktykę zdrowia psychicznego.

Obecnie joga często jest sprowadzana wyłącznie do fitnessu. A to nie tylko zwykła gimnastyka. Włączenie do praktyki jej tradycyjnych filarów – takich jak aspekty etyczne (*Yamy* i *Niyamy*) oraz duchowe (medytacja, uważność, intencja) – zmienia jogę z zestawu

ćwiczeń fizycznych w kompleksowy system wsparcia psychicznego. Badania z zakresu psychologii pozytywnej i neuronauki wyjaśniają ten mechanizm poprzez kilka kluczowych procesów:

Budowanie odporności psychicznej (rezyliencji): Zasady etyczne jogi, takie jak *Ahimsa* (niekrzywdzenie, również samego siebie) czy *Santosha* (praktyka wdzięczności i zadowolenia), uczą akceptacji własnych ograniczeń. Zamiast frustracji brakiem postępów, osoba ćwicząca rozwija współczucie dla siebie (*self-compassion*), co bezpośrednio chroni przed depresją i wypaleniem.

Redukcja lęku poprzez decentralizację: Elementy duchowe i medytacyjne pomagają rozwijać postawę świadomego obserwatora. Praktykujący uczy się, że „nie jest swoimi myślami ani emocjami”, lecz jedynie ich doświadcza. To pozwala na dystansowanie się od lękowych czy katastroficznych scenariuszy.

Większe poczucie sensu (well-being): Integracja intencji (*Sankalpa*) na początku praktyki nadaje ćwiczeniom głębszy cel. Osoby, które łączą ruch z duchowością, rzadziej traktują jogę jako kolejny obowiązek do odhaczenia, a częściej jako przestrzeń do samopoznania i redukcji stresu egzystencjalnego.

Łącząc ciało (*asany*), oddech (*pranajama*) oraz umysł i etykę (medytacja i filozofia), joga działa jako **holistyczna interwencja psychofizyczna**. W profilaktyce zdrowia psychicznego sprawdza się idealnie, ponieważ:

1. Działa „od dołu do góry” (*bottom-up*) – poprzez ciało i regulację układu nerwowego wycisza mózg.
2. Działa „od góry do dołu” (*top-down*) – poprzez filozofię i medytację zmienia schematy myślowe i podejście do trudności życiowych.

Joga uczy bycia tu i teraz, rozwija zdolność samoregulacji, minimalizuje napięcie psychiczne i przywraca wewnętrzną równowagę w codziennym życiu. Aktywność fizyczna w jodze opiera się na prostych pozycjach zsynchronizowanych z oddechem, co błyskawicznie pobudza organizm. Taki ruch usprawnia krążenie krwi i limfy, co bezpośrednio przekłada się na lepszą pracę układu hormonalnego i natychmiastowy wyrzut endorfin. Efekt poczujesz od razu po praktyce – ciało uwalnia się od napięcia i stresu, przerywając stany apatii czy bezsilności. Dodatkowo precyzyjna technika wymaga stuprocentowego skupienia. Kiedy Twój umysł koncentruje się na asanie, automatycznie odcina się od codziennych zmartwień i czarnych myśli.

Niemal każda asana może działać uspokajająco, jeśli jest wykonywana w powolnym tempie, z pełną uważnością i głębokim oddechem. W literaturze medycznej oraz przewodnikach metodycznych, pozycje o najsilniejszym działaniu redukującym napięcie to pozycje całkowicie pasywne i regeneracyjne: 1. Savasana (Pozycja Nieboszczyka) – kluczowa pozycja relaksacyjna kończąca każdą praktykę, 2. Balasana (Pozycja Dziecka), 3. Viparita Karani (Nogi na Ścianie).

1. Savasana (Pozycja Nieboszczyka)

- Redukuje stres i lęki, obniża poziom kortyzolu.
- Ucisza gonitwę myśli: Uczy uważności i bycia w teraźniejszości poprzez skupienie na oddechu.
- Poprawia jakość snu: Pomaga w walce z bezsennością i ułatwia szybsze zaspianie wieczorem.
- Łagodzi objawy łagodnej depresji: Daje przestrzeń na emocjonalne wyciszenie i regenerację psychiczną.

2. Balasana (Pozycja Dziecka)

- Pozwala uwolnić chroniczne napięcia skumulowane w górnej części pleców
- Łagodnie rozciąga stawy biodrowe, uda oraz kostki.
- Pozycja embrionalna daje poczucie bezpieczeństwa, co pozwala szybko zredukować stres i lęk.
- Oparcie czoła o matę lub klocki stymuluje układ przywspółczulny i pomaga zmniejszyć napięcie w czaszce.

3. Viparita Karani (Nogi na Ścianie)

- Likwiduje obrzęki nóg i stóp.
- Odciąża kręgosłup w odcinku lędźwiowym.
- Wycisza układ nerwowy, redukując stres i bezsenność.

Rozpoczęcie przygody z jogą nie wiąże się z kosztownymi inwestycjami w specjalistyczny sprzęt – podstawę stanowi jedynie mata, swobodny ubiór oraz kameralna przestrzeń. Szeroki wachlarz dostępnych nurtów, pozwala na pełną personalizację treningu, dostosowaną do indywidualnych celów i poziomu sprawności.

Joga to coś więcej niż zwykły trening – to sprawdzona metoda na uzyskanie wewnętrznego spokoju i życiowej harmonii. Regularna praktyka nie tylko rzeźbi i wzmacnia ciało, ale też skutecznie oczyszcza i wycisza przebudzowany umysł. Ogromną zaletą jogi jest jej elastyczność, ponieważ można ćwiczyć dosłownie wszędzie: w zaciszu własnego domu, w parku czy na wakacjach. Samodzielna sesja, kameralny trening z bliską osobą czy zajęcia w grupie – wybór formatu zależy wyłącznie od Ciebie.

Mimo, że joga nie zalicza się do dyscyplin sportowych, realizuje identyczne cele prozdrowotne, przez co stanowi istotny obiekt badań nauk o kulturze fizycznej. Jej fundament, czyli asany, to w rzeczywistości intensywne formy aktywności, wykazujące bliskie pokrewieństwo z elementami gimnastycznymi. Bez względu na to, w jakiej formie jest uprawiana, pozostaje uniwersalnym narzędziem do pracy nad sobą, które przynosi korzyści na wielu poziomach życia.

Ja rozpoczęłam moją przygodę z jogą ponad 2 lata temu. Na pierwsze zajęcia poszłam z dość sceptycznym nastawieniem. Kierowała mną raczej ciekawość niż chęć praktyki. Ćwiczenia w spokojnym rytmie, do relaksującej muzyki, brak pośpiechu, skupienie wszystkich uczestników na sobie, fantastyczna instruktorka, która tłumaczyła każdą pozycję i proponowała różne jej warianty, w zależności od stopnia zaawansowania

uczestników – to wszystko zafascynowało mnie do tego stopnia, że postanowiłam spróbować. Później było tylko lepiej. Joga mnie urzekła, gdy okazało się, że naprawdę mnie odpręża, pomaga osiągnąć wewnętrzny spokój i wyciszyć natłok myśli. Zajęcia rozwijają akceptację siebie, nie porównujemy się, skupiamy się na oddechu – tu i teraz nabiera nowego wymiaru.

Tego nie da się opowiedzieć, tego trzeba doświadczyć! I choć joga nie eliminuje trudności dnia codziennego, to zapewnia psychice bezcenny czas na reset i odpoczynek.

Gorąco polecam, nie tylko zestresowanym :)

Literatura:

1. Büssing A., Michalsen A., Khalsa S.B.S., Telles S., Sherman K.J. *Wpływ jogi na zdrowie psychiczne i fizyczne: krótkie podsumowanie recenzji*. Evid. Uzupełnienie oparte na podstawie. *Altern. Med.* 2012;2012:165410. DOI: 10.1155/2012/165410.
2. Csala B., Springinsfeld C.M., Köteles F. *Związek między jogą a duchowością: Systematyczny przegląd badań empirycznych*. *Front. Psychol.* 2021;12:695939. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.695939
3. Cocchiara R., Peruzzo M., Mannocci A. i in. *Stosowanie jogi do radzenia sobie ze stresem oraz Wypalenie zawodowe wśród pracowników służby zdrowia: Systematyczny przegląd*. *J Clin Med.* 2019; 8(3):284. DOI: 10.3390/jcm8030284 10.3390/jcm8030284. [DOI] [Darmowy artykuł PMC] [PubMed] [Google Scholar][Lista ref]
4. Cseh O., Klier V., Karsai I., Nagy H., Tornóczy G. *Powiązania jogi jako ćwiczenia umysłowo-cielesnego oraz jej składniki z duchowym i subiektywnym dobrostanem: przekrojowe dowody na potencjalną zapobieganie stresowi*. *Sport (Bazylea)*. 4 stycznia 2026; 14(1):13. DOI: 10.3390/Sports14010013. PMID: 41590955; PMCID: PMC12845600.
5. Govindaraj R., Karmani S., Varambally S., Gangadhar B. *Joga i ćwiczenia fizyczne — przegląd i porównanie*. *Int. Rev. Psychiatry.* 2016; 28:242–253. DOI: 10.3109/09540261.2016.1160878.
6. Madan S., Sembhi J., Khurana N., Makkar K., Byati P. *Joga dla zdrowia zapobiegawczego: podejście holistyczne*. *Am J Lifestyle Med.* 4 stycznia 2022; 17(3):418-423. DOI: 10.1177/15598276211059758. PMID: 37304753; PMCID: PMC10248378.
7. Martin C. *Joga – kompletny przewodnik dla początkujących*, Białystok 2025.
8. Wang F., Yang W., Wang C., Wang K., Yu Z., Ke D., Sun L., Gao X. *Joga i choroby przewlekłe: przegląd przeglądów systematycznych i metaanaliz*. *Med Rev (2021)*. 6 stycznia 2025; 5(3):244-255. DOI: 10.1515/MR-2024-0078. PMID: 40600184; PMCID: PMC12207205.
9. Zhang M., Murphy B., Cabanilla A., Yidi C. *Relaksacja fizyczna w stresie zawodowym w opiece zdrowotnej pracownicy: Systematyczny przegląd i metaanaliza sieciowa randomizowanych kontrolowanych metod Próby*.
10. *J Occup Health.* 2021; 63(1). DOI: 10.1002/1348-9585.12243 10.1002/1348-9585.12243.

Iwona Dzięgiel – mgr pielęgniarstwa, specjalista pielęgniarstwa psychiatrycznego, mgr filologii polskiej, studia podyplomowe z zakresu wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego, Poradnia Zdrowia Psychicznego, Szpital MSWiA w Krakowie.

INFORMACJE KOMISJI KSZTAŁCENIA

Aktualizacja: 8 września 2026 r.

Komisja Kształcenia i Doskonalenia Zawodowego Małopolskiej Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych zachęca wszystkie pielęgniarki i położne do przysyłania swoich uwag, opinii i sugestii dotyczących organizacji kształcenia podyplomowego prowadzonego przez MOIPiP na adres mailowy: komisjaksztalcenia@moipip.org.pl.

Każdy głos jest dla nas cenny i pomaga usprawniać proces kształcenia w MOIPiP.

Priorytety specjalizacji MOIPiP na 2026 r.

Dziedziny priorytetowe:

1. Pielęgniarstwo anestezjologiczne i intensywnej opieki,
2. Pielęgniarstwo internistyczne,
3. Pielęgniarstwo chirurgiczne,
4. Pielęgniarstwo opieki paliatywnej,
5. Pielęgniarstwo neonatologiczne,
6. Pielęgniarstwo ratunkowe (**nabór w trakcie**).

Priorytety specjalizacji dla pielęgniarek i położnych, które będą mogły uzyskać dofinansowanie z Ministerstwa Zdrowia w 2026 r.

Dziedziny priorytetowe:

1. Pielęgniarstwo geriatryczne,
2. Pielęgniarstwo ginekologiczno-położnicze,
3. Pielęgniarstwo neonatologiczne,
4. Pielęgniarstwo opieki długoterminowej.

Dziedziny rezerwowe:

1. Pielęgniarstwo internistyczne,
2. Pielęgniarstwo anestezjologiczne i intensywnej opieki.

KSZTAŁCENIE W TRAKCIE

Szkolenia specjalizacyjne w trakcie:

- Pielęgniarstwo internistyczne dla pielęgniarek,
- Pielęgniarstwo anestezjologiczne i intensywnej opieki dla pielęgniarek,
- Pielęgniarstwo chirurgiczne dla pielęgniarek,
- Pielęgniarstwo onkologiczne dla pielęgniarek,
- Pielęgniarstwo operacyjne dla pielęgniarek.

Kurs kwalifikacyjny w dziedzinie:

- Pielęgniarstwa operacyjnego dla pielęgniarek,
- Pielęgniarstwa onkologicznego dla pielęgniarek.

NABORY W TRAKCIE

Przypominamy o trwających naborach prowadzonych przez SMK na kursy kwalifikacyjne oraz specjalistyczne.

Kursy kwalifikacyjne:

- Pielęgniarstwo anestezjologiczne i intensywnej opieki dla pielęgniarek,
- Pielęgniarstwo pediatryczne dla pielęgniarek,
- Pielęgniarstwo operacyjne dla położnych,
- Pielęgniarstwo anestezjologiczne i intensywnej opieki w położnictwie i ginekologii dla położnych (**nabór zakończony**).

Kursy specjalistyczne:

- Wykonanie i interpretacja zapisu elektrokardiograficznego u dorosłych dla pielęgniarek i położnych,
- Resuscytacja krążeniowo-oddechowa dla pielęgniarek i położnych,
- Ordynowanie leków i wypisywanie recept cz. I dla pielęgniarek i położnych (**nabór zakończony**),
- Wywiad i badanie fizykalne dla pielęgniarek i położnych,
- Leczenie ran dla pielęgniarek (**nabór zakończony**),
- Szczepienia ochronne dla pielęgniarek i położnych (**nabór zakończony**),
- Endoskopia dla pielęgniarek,
- Edukator w chorobach układu krążenia dla pielęgniarek (**nabór w trakcie**),
- Podstawy opieki paliatywnej dla pielęgniarek (**nabór zakończony**),
- Edukator w cukrzycy dla pielęgniarek i położnych,
- Monitorowanie dobrostanu płodu w czasie ciąży i podczas porodu dla położnych.

Kursy doszkaltające (nabór ciągły, kursy realizowane na zgłoszenie placówki)

- Podstawowe zabiegi reanimacyjne z użyciem AED dla pielęgniarek i położnych,
- Opieka nad pacjentem z portem naczyniowym dla pielęgniarek i położnych.

Ponadto MOiPiP planuje uruchomienie kolejnych edycji szkoleń o tematyce:

- **Kaniulacja naczyń pod kontrolą USG,**
- **Opieka nad pacjentem ze stomią jelitową.**

Szczegóły zapisów oraz organizacji podamy w odrębnym komunikacie.

Projekt: Wsparcie kształcenia pielęgniarek, pielęgniarzy i położnych w Polsce

W II połowie roku Małopolska Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Krakowie kontynuuje realizację kursów w ramach projektu „Wsparcie kształcenia pielęgniarek, pielęgniarzy i położnych w Polsce”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027.

W planie:

1. Kurs specjalistyczny Leczenie ran dla pielęgniarek,
2. Kurs specjalistyczny Wykonanie i interpretacja zapisu elektrokardiograficznego u dorosłych dla pielęgniarek i położnych,
3. Kurs specjalistyczny Szczepienia ochronne dla pielęgniarek i położnych,
4. Kurs doszkaltający Sztuczna Inteligencja (Artificial Intelligence AI) w pracy pielęgniarki, pielęgniarza, położnej i położnego,
5. Kurs doszkaltający Zarządzanie w ochronie zdrowia dla pielęgniarki, pielęgniarza, położnej, położnego,
6. Kurs doszkaltający Trudne rozmowy z pacjentem i rodziną dla pielęgniarki, pielęgniarza, położnej, położnego.

UWAGA!

Przypominamy, że w ramach projektu można odbyć wyłącznie jeden kurs.
MOiPiP organizuje kursy w ramach tego projektu od września 2025r.

O terminach i zasadach naborów informujemy przez stronę internetową
www.moipip.org.pl oraz na naszym profilu Facebook.

Dziękujemy wszystkim pielęgniarkom i położnym za informacje i sugestie dotyczące kształcenia podyplomowego przekazywane za pośrednictwem poczty elektronicznej /komisjaksztalcenia@moipip.org.pl/.

Przewodnicząca
Komisji Kształcenia i Doskonalenia Zawodowego
Iwona Malinowska-Lipień

BEZPŁATNE SZKOLENIA

25 948

pielęgniarek,
pielęgniarzy
i położnych

• Kursy

- ✓ kwalifikacyjne
- ✓ uzupełniający z zakresu pielęgniarstwa dla położnych
- ✓ specjalistyczne
- ✓ doksztalcające

• Platforma e-learningowa

Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych

ul. Pory 78/10, 02-757 Warszawa

☎ 22 327 61 61

✉ nipip@nipip.pl

Dowiedz się więcej

www.nipip.pl

Obserwuj nas

📷 [naczelnaiqip](#)

📺 [NaczelnaIzbaPielęgniarekIPoloznych](#)

Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych realizuje projekt „Wsparcie kształcenia pielęgniarek, pielęgniarzy i położnych w Polsce” FERS.01.12-IP.07-0001/25

Projekt jest realizowany w ramach programu **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027**, współfinansowanego ze środków **Europejskiego Funduszu Społecznego Plus**.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

NACZELNA IZBA
PIELĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

Dyrektor
Szpitala Klinicznego im. dr. Józefa Babińskiego
ul. dr. Józefa Babińskiego 29, 30-393 Kraków

zamierza ogłosić
KONKURS
na stanowisko

Pielęgniarki Oddziałowej
Dziennego Oddziału Psychiatrycznego Kraków Podgórze I

Dyrektor
Małopolskiego Ośrodka Medycyny Pracy
31-504 Kraków, ul. Zygmunta Augusta 1

zamierza ogłosić
KONKURS
na stanowisko

Przełożonej Pielęgniarek

Dyrektor
Zespołu Opieki Zdrowotnej w Oświęcimiu
ul. Wysokie Brzegi, 32-600 Oświęcim

zamierza ogłosić
KONKURS
na stanowisko

Naczelnej Pielęgniarki

Dyrektor
Szpitala Specjalistycznego Chorób Płuc „Odrodzenie” im. Klary Jelskiej
ul. Gładkie 1, 34-700 Zakopane

zamierza ogłosić
KONKURSY
na stanowiska

Pielęgniarek Oddziałowych:
■ Oddziału Chirurgii Klatki Piersiowej
z Pododdziałem Chirurgii Onkologicznej
■ Bloku Operacyjnego
■ Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii

Są pożegnania, na które nigdy nie będziemy gotowi, są słowa, które zawsze będą wywoływać morze łez i są osoby, o których zawsze będziemy pamiętać ...

Z głębokim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci naszej Koleżanki

ŚP. JOLANCIE WARSZAWIE

Żegnamy cenioną koleżankę z zespołu, ale przede wszystkim niezwykłą kobietę, która przez 30 lat oddawała swoje serce i siły pacjentom oraz całemu personelowi na Oddziale Obserwacyjno - Zakaźnym. Była osobą niezwykle empatyczną i dobrą, lubiła ludzi, umiała pocieszyć w ciężkich chwilach.

Dziękujemy za lata spędzone razem, za dobro, które po sobie zostawiła.

Koleżanki z Oddziału Obserwacyjno – Zakaźnego Szpitala Specjalistycznego im. Stefana Żeromskiego w Krakowie.

Adres redakcji: Biuro Małopolskiej Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych, ul. Szlak 61, 31-153 Kraków, tel./fax 12 422-88-54, **e-mail:** biuro@moipip.org.pl

Pismo Małopolskiej Okręgowej Izby
Pielęgniarek i Położnych w Krakowie

MAŁOPOLSKIE PIELĘGNIARKI I POŁOŻNE

Prosimy o korespondencję na adres:

31-153 Kraków, ul. Szlak 61, tel./fax 12 422-88-54

e-mail Małopolskiej Izby: biuro@moipip.org.pl

Strona internetowa Małopolskiej Izby: www.moipip.org.pl

Nakład: 2 000 egz.

Redakcja „Małopolskich Pielęgniarek i Położnych” nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń.

Małopolskie Pielęgniarki i Położne

Pod redakcją Tadeusza Wadasa

NOWOŚĆ

Historia pielęgniarstwa stanowi fundament współczesnego rozwoju tego zawodu. Pozwala pielęgniarkom i położnym lepiej rozumieć swoje korzenie, buduje poczucie tożsamości zawodowej i dumy z osiągnięć poprzednich pokoleń. Ujawnia ciągłość wartości, takich jak troska o pacjenta, empatia czy odpowiedzialność etyczna, a jednocześnie pokazuje ewolucję praktyki – od intuicyjnej opieki do nowoczesnej, opartej na dowodach naukowych. Dzięki spojrzeniu w przeszłość możliwe jest krytyczne analizowanie współczesnych problemów pielęgniarstwa oraz wytyczanie nowych kierunków rozwoju, które zachowują ciągłość tradycji i jednocześnie odpowiadają na swoiste potrzeby dzisiejszego społeczeństwa.

Podążając za treściami recenzowanej monografii pt. Małopolskie pielęgniarki i położne nie mamy wątpliwości, że historia pielęgniarstwa i położnictwa to dzieje ludzi, którzy służąc drugiemu człowiekowi, tworzyli fundament opieki zdrowotnej i społecznej.

Jak trafnie zauważył William Osler (1849–1919) – lekarz, współtwórca Johns Hopkins University): „**Wyszkolona pielęgniarka stała się jednym z największych błogosławieństw dla ludzkości, zajmując miejsce obok lekarza i kapłana.**”

Słowa te, choć wypowiedziane ponad sto lat temu, pozostają w pełni aktualne i ukazują znaczenie profesji, której poświęcona jest niniejsza monografia.

Dr hab. n. o zdr. Danuta Zarzycka, prof. Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

Cena 70 zł

W kręgu opiekuńczego czepka.

Błogosławiona Hanna Chrzanowska

NOWOŚĆ

Niniejsze opracowanie stanowi drugie wydanie, zmienione i poszerzone, książki opublikowanej w roku 1999 pod tytułem „W kręgu opiekuńczego czepka”. W trakcie przygotowywania dokumentów dorozrocznia procesu beatyfikacyjnego Hanny Chrzanowskiej, obecnie już Błogosławionej, okazało się, że najbardziej tragiczny czas w jej życiu, okres pracy podczas drugiej wojny światowej, jest niedostatecznie udokumentowany.

Cena detaliczna 25 zł • Hurtowa 20 zł

Błogosławiona Pielęgniarka

Hanna Chrzanowska

NOWOŚĆ

Monografia ta, to spójnie tematyczne opracowanie naukowe portretujące Hannę Chrzanowską z wielu perspektyw. Ta pierwsza, to sylwetka pielęgniarki z powołaniem do czynienia dobra, społecznicy, która jak pisała, parafrazując słowa św. Pawła, w ostatnim swoim liście do pielęgniarek, uczyniła swoim życiowym credo to, ażeby „cieszyć się radością miłosierdzia”, a kiedy trzeba, nauczać „plakać z płaczącymi”.

Cena detaliczna 40 zł • Hurtowa 35 zł

Paciorki obozowego różańca

NOWOŚĆ

Stanisława Leszczyńska, to położna z Łodzi, więźniarka kobiecego obozu w Oświęcimiu-Brzezince o numerze 41 335. Przez kobiety w obozie nazywana „Mamą”. Niemieckiemu lekarzowi obozowemu powiedziała: Nie, nigdy. Nie wolno zabijać dzieci. 11 marca 2024 roku w 50 rocznicę śmierci Stanisławy Leszczyńskiej w auli Wzruszonego Seminarium Duchownego w Łodzi nastąpiło zamknięcie postępowania diecezjalnego w sprawie heroiczności cnót i opinii świętości tej niezwykłej polskiej kobiety, matki, pielęgniarki i położnej. Z wstępu ks. dr Andrzeja Scałbiera, delegata Arcybiskupa Krakowskiego ds. kanonizacyjnych.

Cena 10,00 zł

Haneczka wspaniała

Książeczka dedykowana dla najmłodszych, przygotowana z okazji piątej rocznicy beatyfikacji pierwszej świętej pielęgniarki polskiej – błogosławionej Hanny Chrzanowskiej. Ta niezwykła pielęgniarka, pracując i pomagając ludziom w trudnym historycznie czasie, najbardziej ukochała dzieci. Szczególnie te osierocone przez dramat wojny, płaczące, chorujące i osamotnione. Szukała dla nich rodzin, w których mogły dalej bezpiecznie rosnąć i rozwijać się otoczone miłością i dobrocią. Haneczka Wspaniała autorstwa Hanny Paszko i Tadeusza Wadasa stanowi wielką pomoc dla rodziców, by ich dzieci mogły poznać życie i działalność Hanny Chrzanowskiej oraz inspirować do dalszych poszukiwań ludzkiego dobra na życiowych ścieżkach.

Cena 10,00 zł

Dzieje pielęgniarstwa w Krakowie

Niniejsza książka jest obszernym i interesującym opracowaniem historycznym ukazującym proces kształtowania się nowoczesnego pielęgniarstwa w Krakowie. Jest to nowe i wszechstronne przedstawienie dziejów pielęgniarstwa w Krakowie, w którym uczestniczyło 19 autorów aktywnie zaangażowanych w rozwój współczesnego pielęgniarstwa.

Cena 50,00 zł

Dzieje pielęgniarstwa i położnictwa w Krakowie

Książka ta, zawiera treści dotyczące historii kształtowania się i rozwoju opieki pielęgniarskiej i położniczej w Krakowie. Treści te, to m. in. unikatowe teksty prekursorów naszego zawodu, Anny Rydlówny i Hanny Chrzanowskiej, które zostają opublikowane po raz pierwszy, po kilkudziesięciu latach od ich powstania. A także opracowania czynnych zawodowo pielęgniarek i położnych, przedstawiane na przykładzie Kliniki Chirurgicznej, Polikliniki-Ginekologicznej i Dermatologicznej Szpitala Uniwersyteckiego oraz Szpitala Klinicznego im. dr J. Babirskiego w Krakowie. Zaprezentowano dokonania pielęgniarek i położnych, które wprowadzały zmiany w kształceniu do zawodu i w całokształcie opieki nad chorym i zdrowym oraz tworzyły naukowe podstawy pielęgniarstwa. Opisano uwarunkowania dynamicznego rozwoju kształcenia podopiecznego oraz efekty czterdziestoletniego akademickiego kształcenia pielęgniarek w Krakowie. Zaprezentowane eksponaty zgromadzone w Saloniku Historii Pielęgniarstwa, zachęcają do jego zwiedzenia. Prezentowana książka to wynik pracy siedemnastoosobowego zespołu pod redakcją Kazimierza Zahradniczaka.

Cena 80,00 zł

Pamiętniki listy notatki

Była sumieniem środowiska pielęgniarskiego. Tak określił Hannę Chrzanowską kard. Franciszek Macharski, który znał ją osobiście, a kard. Stanisław Dziwisz, także świadek Jej życia, nazwał ją Matką Teresą Krakową. Zachowane pisma pokazują pielęgniarkę i błogosławioną o ludzkiej twarzy, z niesłychanym poczuciem humoru, wesołością, żartem, dystansem do siebie i świata, a jednocześnie bardzo poważnie traktującą wszystkie sprawy związane z chorym człowiekiem. Gotową przekazywać najwyższe przeszkody w poszukiwaniu pomocy dla potrzebującego, a jednocześnie zdającą sobie sprawę z trudnych cech charakteru człowieka cierpiącego.

Cena 40,00 zł

Informacje Zespołu Redakcyjnego Wydawnictwa MOIPiP im. Hanny Chrzanowskiej

Zapraszamy wszystkich, którzy chcieliby opublikować swój artykuł w piśmie „Małopolskie Pielęgniarki i Położne”.

Warunki publikacji nadesłanego materiału:

- Artykuł zapisany w programie Word (edytowalny), należy przesłać do redakcji w formie elektronicznej na adres: zespol-redakcyjny@moipip.org.pl lub biuro@moipip.org.pl.
- Objętość artykułu powinna wynosić ok. 10–12 tys. znaków ze spacjami.
- Praca musi posiadać tytuł i być podpisana imieniem i nazwiskiem autora. Prosimy podać również: tytuł naukowy, stanowisko, miejsce pracy oraz do wiadomości redakcji nr telefonu i e-mail.
- W przypadku załączonych fotografii lub innych rycin prosimy o podanie źródła, autora i przesłać w osobnym pliku w formacie: tif, jpg o rozdzielczości 300 dpi.
- Przypisy i bibliografia powinna znajdować się na końcu tekstu.
- Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania zmian tytułów (wraz z dodaniem podtytułów), skrótów, przeróbek redakcyjnych i poprawek stylistycznych w opracowaniach autorskich.
- Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za konsekwencje wykorzystania nieścisłych informacji. Opinie wyrażone w artykule są publikowane na wyłączną odpowiedzialność autora.
- Redakcja nie wypłaca honorarium autorom tekstów. Wyróżnione artykuły, prace mogą być nagrodzone po wcześniejszym zawiadomieniu autora.
- Wydawca nie publikuje tekstów anonimowych.
- Decyzja o publikacji jest decyzją kolegią Zespołu Redakcyjnego, odpowiadającego za merytoryczny poziom wydawnictwa.

Zespół Redakcyjny prosi o nadsyłanie streszczeń prac licencjackich i magisterskich związanych z zawodem pielęgniarki i położnej.

INFORMACJE SZCZEGÓŁOWE – ZGŁASZANIE PRAC ORYGINALNYCH DO DRUKU

- Do zgłaszanej pracy prosimy dołączyć pisemną zgodę autora.

1. Streszczenie i słowa kluczowe

Do artykułu oryginalnego należy dołączyć streszczenie zawierające maksymalnie 1800 znaków (w tym **spacje i znaki interpunkcyjne**), powinno ono składać się z pięciu wyodrębnionych części, oznaczonych kolejno następującymi tytułami: Wstęp, Cel pracy, Materiał i metodyka, Wyniki, Wnioski/ Podsumowanie. Wszystkie skróty zastosowane w streszczeniu powinny być wyjaśnione. Po streszczeniu należy umieścić nie więcej niż pięć słów kluczowych.

2. Układ pracy

Układ pracy powinien obejmować wyodrębnione części: Wprowadzenie (maksymalnie 1200 znaków, w tym **spacje i znaki interpunkcyjne**), Omówienie/Dyskusja, Wnioski/Podsumowanie, Piśmiennictwo. Piśmiennictwo powinno być ułożone zgodnie z kolejnością cytowania prac w tekście, liczba cytowanych prac w przypadku prac oryginalnych – minimum 5 pozycji.

W imieniu Zespołu Redakcyjnego pisma Przewodnicząca Joanna Kin-Dąbrowska